

طرح مقدماتی ساخت، آماده سازی و هنجاریابی مقیاس توافق سنجی پیش از ازدواج

Construction, Preparation and Normalization of Premarital Agreement Scale

<p>Alireza Abedin, Ph.D. University of Shahid Beheshty</p>	<p>دکتر علیرضا عابدین دانشگاه شهید بهشتی</p>
<p>Mariam Fatehi, M.A. Transformation's New Horizons.</p>	<p>مریم فاتحی مؤسسه افق های نوین تحول</p>
<p>Mohsen Dehghani, Ph.D. University of Shahid Beheshty</p>	<p>دکتر محسن دهقانی دانشگاه شهید بهشتی</p>
<p>Abstract: The objective of the present study was to construct, prepare, and normalize a premarital agreement scale adapted to the Iranian culture in order to predict the rate of marital success. Using convenient sampling, a sum of 286 subjects (50% females and 50% males) took part in the study. The subjects were placed in three groups, comprised of premarital (19/6%), marital (63/8%) and divorced couples (16/7%). Considering the principles of constructing a questionnaire and determining the face validity and content validity, the Premarital Agreement Questionnaire (PAS) was prepared and then along with Enriching and Nurturing Relationship Issues, Communication and Happiness (ENRICH) was administered on the three sample groups. Upon appraisal of the questionnaire's validity, using factor analysis, data from the three groups were then compared and further analyzed statistically by one-way analysis of variance, Kruskal Wallis test, Spearman correlation coefficient, t test and regression analysis. The findings showed that PAS has suitable reliability and validity. The results of factor analysis provided four subscales: 1. Interactions and Recreations ($\alpha=0.82$), 2. Understanding and Emotional Exchange ($\alpha=0.85$), 3. Political and Social Affairs ($\alpha=0.77$), and 4. Education and Training of children ($\alpha=0.88$). The total alpha level for the whole questionnaire was computed as 0.91. Furthermore, according to regression model, the duration of engagement period was identified as a predictor variable for success in marriage.</p>	<p style="text-align: right;">چکیده</p> <p>هدف: هدف پژوهش حاضر ساخت، آماده سازی و هنجاریابی مقیاس توافق سنجی پیش از ازدواج، منطبق با فرهنگ جامعه ایران، می باشد تا بر اساس آن بتوان میزان موفقیت و عدم موفقیت در ازدواج را پیش بینی نمود.</p> <p>روش: با در نظر گرفتن اصول مربوط به ساخت پرسشنامه و تعیین اعتبار ظاهری و محتوایی، پرسشنامه ای ساخته شد و به همراه پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ بر روی گروه نمونه اجرا گردید. با استفاده از شیوه نمونه گیری در دسترس، نمونه ای در برگیرنده 276 نفر در قالب 138 زوج شامل 54 نفر از زوجینی که قصد ازدواج دارند (19/6٪)، 176 نفر زوجین متأهل (63/8٪)، 46 نفر زوجینی که قصد طلاق دارند (16/7٪) انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده ها پس از بررسی اعتبار محتوایی پرسشنامه، از روش های تحلیل عاملی، تعیین ضریب α، ضریب همبستگی اسپیرمن تحلیل واریانس، آزمون کروسکال والیس، آزمون t مستقل و تحلیل رگرسیون و استفاده شده است.</p> <p>نتایج: نتایج حاصل از یافته های بدست آمده در پژوهش حاضر نشان می دهد که پرسشنامه توافق سنجی پیش از ازدواج به لحاظ روایی و پایایی از اعتبار بالایی برخوردار است و همسانی درونی کافی را دارد. پرسشنامه توافق سنجی پیش از ازدواج متشکل از 28 عبارت و در قالب چهار مقیاس آیین مراودات و تفریحات ($\alpha=0/85$)، تفاهمات و تبادل احساسات ($\alpha=0/82$)، امور سیاسی و اجتماعی ($\alpha=0/77$) و امور تعلیم و تربیتی ($\alpha=0/88$) ساخته شده است. ضریب آلفای کل پرسشنامه معادل 0/91 محاسبه گردید. مدل رگرسیون، طول مدت آشنایی قبل از ازدواج و یا نامزدی را به عنوان متغیر پیش بین معرفی کرد.</p>
<p>Keywords: Agreement Scale; Construction of Questionnaire; Normalizing</p>	<p>کلید واژه ها: توافق سنجی، ساخت پرسشنامه، هنجاریابی</p>

مقدمه

زوجیت به عنوان یکی از مفاهیم اصلی و پایه‌ای آفرینش در جاودانگی خلقت مطرح شده است، مفهومی که در رابطه با بقای کلیه موجودات زنده کاربرد دارد. انسان نیز به عنوان مخلوقی برتر و دارای قدرت درک مفهومی و زیبایی‌شناسی با سطحی عمق یافته‌تر در تعامل با مفهوم زوجیت قرار دارد. شاید بتوان گفت تعمق و تفکر در رابطه با زوجیت انسانی به زمان خلقت آدم و حوا بر می‌گردد، جایی که خالق هستی آیت به آفرینش یک زوج برای هرکس از جنس خودش نمود. با گذر زمان و تغییر و تحولات اجتماعی و فرهنگی در سرزمین آدمیان، موضوعیت تأهل و ازدواج نیز دستخوش تغییر و تحول بوده و هست، به گونه‌ای که امروز، یکی از مهمترین انتخاب‌های هر فرد ازدواج او می‌باشد.

متخصصین علوم انسانی بر این باورند که دوست داشتن و مورد محبت قرار گرفتن از اساسی‌ترین موضوعاتی است که برای رشد شخصیت سالم و سازگاری فرد لازم و ضروری است (فروید^۱، ۱۹۲۰؛ مازلو^۲، ۱۹۵۰؛ اریکسون^۳، ۱۹۵۰). بر اساس نظر اریکسون، افراد از نظر مراحل رشد روانی-اجتماعی، در سنین بین ۲۱ الی ۴۰ سالگی در مرحله رشدی صمیمیت در برابر در خود فرو رفتگی و انزوا قرار می‌گیرند. افراد در این مرحله به دنبال شریک زندگی خود می‌گردند. تمایل به ازدواج و تشکیل زندگی مشترک در این سنین به اوج خود می‌رسد (اریکسون، ۱۹۵۰) و این در حالی است که آمارها نشان می‌دهند که آمار متقاضیان طلاق نیز در این سنین بالا است (مرکز آمار ایران ۱۳۸۵). ازدواج به عنوان یک رویداد استرس‌زای خوش‌آیند زندگی تلقی می‌شود و در رتبه بندی رویدادهای استرس‌زای هولمز و راهه^۴ (۱۹۶۷)، ۵۰ واحد استرس از ۱۰۰ واحد را به خود اختصاص می‌دهد. مشاوران و روانشناسان در کار بالینی با افرادی که قادر به سازگاری با این میزان استرس نیستند و یا به دلیل عدم انتخابی مناسب دچار بحران شده‌اند، مواجه می‌باشند. بعد از ازدواج تغییراتی در سبک زندگی، روابط اجتماعی، روابط بین فردی طرفین بوجود می‌آید که همگی نیازمند توانایی سازگاری و تطابق پذیری روزافزون می‌باشند. از طرف دیگر، هریک از زوجین در شرایط رشدی منحصر به فردی پرورش یافته‌اند و شیوه زندگی خاصی مشتمل بر ارزش‌ها و باورهای فردی و اجتماعی پیش روی خود قرار داده‌اند که در واقع متفاوت از فردیت فرد دیگر است. تحت این شرایط به اشتراک گذاشتن زندگی با فردی دیگر که از عقاید، باورها و فرهنگ متفاوت برخوردار است، بخصوص در سال‌های اولیه ازدواج، کار آسانی نیست و پیچیدگی‌هایی ایجاد می‌کند که به نوعی تمامی زندگی زوج‌ها را در بر خواهد گرفت. به دلیل اهمیت موضوع، از دیرباز بررسی عوامل موثر در شکل‌گیری روابط عاطفی و ازدواج، عوامل موثر در بقا و ماندگاری، میزان رضایتمندی و همچنین عوامل دخیل در شکست در ازدواج در تمامی جوامع انسانی مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند و ابزارهای مختلفی جهت بررسی علمی آنها ساخته شده‌اند و مورد استفاده قرار می‌گیرند. یکی از ابزارهای مرتبط که در دهه‌های اخیر در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد، ابزارهایی هستند که میزان توافق طرفین ازدواج را پیش از ازدواج می‌سنجند. اهمیت ساخت این ابزارها زمانی در آمریکا مورد توجه قرار گرفت که آمارها افزایش میزان طلاق را در آن جامعه نشان داد. یکی از این ابزارها پرسشنامه‌ی آمادگی پیش از ازدواج و ارتقاء رابطه^۵ (PREPARE) بود که توسط اولسون^۶ و همکاران در سال ۱۹۷۷ (اولسون و اولسون، ۲۰۰۰) به عنوان

¹ Freud, S.

² Maslow, A.

³ Erickson, E.

⁴ Holmes and Rahe stress scale.

⁵ The Premarital Preparation and Relationship Enhancement Questionnaire

⁶ Olson, D.H.

ابزاری جهت ارزیابی روابط و شخصیت زوجین قبل از ازدواج ساخته شد. آنان گزارش دادند این ابزار بیش از آنکه وسیله ای برای پیش بینی موفقیت در ازدواج باشد، می تواند راهنمایی باشد برای زوجین تا در مورد حیطه هایی که لازم است به آنها توجه کنند آگاهی بدست آورند. این پرسشنامه که بعدها پرسشنامه رضایت از ازدواج انریچ^۷ (ENRICH) نیز از آن اقتباس شد دارای ۱۹۵ سؤال در قالب ۲۰ خرده مقیاس بود و شامل چهار خرده مقیاس شخصیتی برای کمک به مشاورین برای شناسایی شخصیت زوجین، ۱۵ خرده مقیاس مرتبط با روابط بین فردی مانند حل تعارض، ارتباطات، مدیریت مالی، فعالیت های تفریحی، جهت گیری مذهبی، روابط جنسی، فرزندان، اقوام و دوستان و برابری نقش ها و یک مقیاس هم مربوط به تحریف ایده آل ها است. علاوه بر پرسشنامه (PREPARE)، دو پرسشنامه دیگر تحت عنوان^۸ (FOCCUS) و پرسشنامه ارزیابی رابطه (RELATE)^۹ نیز ساخته شدند که همگی برگرفته از عواملی هستند که تحقیقات آنها را مؤثر در بقای ازدواج می دانند (لارسون^{۱۰}، نیوول^{۱۱}، توفان^{۱۲} و نیکولز^{۱۳} ۲۰۰۲).

گستره تحقیقاتی که در رابطه با عوامل مؤثر در رضامندی و یا ناخرسندی در ازدواج از گذشته تا به امروز انجام گرفته اند یافته های نسبتاً هماهنگی را نشان داده اند. استنلی^{۱۴} (۲۰۰۱) در تحقیقی مؤلفه هایی از قبیل اشتغال به کار همسر، هم خانگی پیش از ازدواج، اختلاف در فعالیت های تفریحی، اختلاف در روابط جنسی، طلاق والدین، سابقه طلاق و ازدواج مجدد، نارضایتی از عادات و ویژگی های شخصیتی همسر، اختلاف در اعتقادات مذهبی، جدا نگه داشتن درآمدهای مالی و بارداری قبل از ازدواج را از عوامل خطر ساز در نارضایتی از ازدواج و گرایش به طلاق معرفی کرد. نتایج مطالعات هیدتون^{۱۵} (۲۰۰۲) در مورد عوامل مؤثر در افزایش پایداری ازدواج در آمریکا نیز نشان داد که سطح تحصیلات بالاتر و افزایش نسبی سن ازدواج به دلیل بلوغ بیشتر در پایداری بیشتر به ازدواج کمک می کند. این در حالی است که، افزایش تجارب جنسی و بارداری پیش از ازدواج، هم خانگی و ناهمسازی در نژاد و مذهب از جمله عواملی هستند که در بقای ازدواج اختلال ایجاد می نمایند. ویلیامز^{۱۶} و همکاران (۱۹۹۹) در تحقیقی طولی بر روی زوج های متأهل از یکسال تا هشت سال پس از ازدواج، به بررسی ادراک زوجین از دلایل ماندگاری ازدواج آنها پرداختند. برای این منظور از زوج ها سؤال می کردند که، "چه چیزی بیشترین کمک را کرد؟" گذراندن وقت با همسر و دانستن درباره برنامه های آینده، دو مورد از بالاترین مؤلفه های رضامندی در ازدواج را به خود اختصاص داد. پس از آن، زوج ها صحبت کردن با کشیش ها یا مشاوران را دومین عامل ماندگاری در ازدواج می دانستند. آنها علاقه مند بودند تا در جلسات فردی و برنامه های هفتگی با دیگر زوج ها شرکت کنند و ارزش بالایی برای آن بحث های گروهی قائل بودند. ویلیامز و همکارانش دریافتند که پنج مؤلفه اصلی^{۱۷} شامل: برقراری ارتباط^{۱۸}، تعهد^{۱۹}، توانایی حل تعارض^{۲۰}، داشتن فرزند^{۲۱} و مذهب^{۲۲} از عوامل مهم ماندگاری در ازدواج می باشند (ویلیامز و همکاران،

⁷ Enriching and Nurturing Relationship Issues, Communication and Happiness

⁸ The Facilitating Open Couple Communication, Understanding, and Study.

⁹ The Relationship Evaluation.

¹⁰ Larson, J.H.

¹¹ Newell, K.

¹² Topham, G.

¹³ Nichols, S.

¹⁴ Stanley, S.M.

¹⁵ Headton, T.B.

¹⁶ williams

¹⁷ Five Cs

¹⁸ Communication

¹⁹ Commitment

²⁰ Conflict Resolution

²¹ children

۱۹۹۹؛ به نقل از برون^{۲۳} و هیل^{۲۴}، ۲۰۰۴). میرز^{۲۵} (۲۰۰۶) نیز به تأثیر همسانی مذهبی زوجین در ارتقای کیفیت ازدواج اشاره کرده است. در جایی دیگر هومان متریوت^{۲۶} (۲۰۰۶) به وجود باورهای مشترک در مورد تقسیم کار خانه در جلوگیری از اهم پاشیدگی روابط زناشویی اشاره کرده است. او در مطالعه‌ای که بر روی ۱۰۳۹ نفر در آمریکا انجام داد دریافت که عدم تفاهم در باورهای مربوط به تقسیم کار خانه، حتی در زوج‌هایی که تجربه هم‌خانگی داشته‌اند، از عوامل مؤثر در از هم پاشیدگی روابط آنان می‌باشد. همسو با پژوهش‌های انجام شده در کشورهای دیگر، مطالعات صورت پذیرفته در ایران نیز به یافته‌های مشابهی دست یافته‌اند. رستمی، شکرکن و عطاری (۱۳۸۳) در مطالعه‌ای به مقایسه شباهت‌های زوج‌های خواهان طلاق با زوج‌هایی که تمایل به جدایی ندارند در شهر اهواز از دو منظر ارزش‌ها از قبیل ارزش‌های هنری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و دیگری نگرش‌ها شامل نگرش به شیوه فرزندپروری و آموزش و نگرش خانواده‌گرایی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان دادند که شباهت زوج‌های عادی در ارزش‌های هنری و اقتصادی و همچنین در نگرش خانواده‌گرایی و نگرش به آموزش فرزندان بیش از شباهت زوج‌های متقاضی طلاق است. یافته‌های بدست آمده از پژوهش تیمی (۱۳۸۵) در بررسی عوامل روانی-اجتماعی مؤثر بر طلاق، مواردی از قبیل: شکاف سنی، ناهمسانی تحصیلی، ناهمسانی قومی، نوع منزل مسکونی، تعداد اولاد، طول مدت ازدواج، سن ازدواج، سابقه طلاق، انگیزه ازدواج، نارضایتی از پوشش و ظاهر همسر، مشاجره درون خانوادگی، دخالت اقوام و ناهمسانی در پایبندی به اعتقادات دینی و مذهبی در بین افراد متقاضی طلاق با افراد متأهل، تفاوت معناداری را نشان داده است.

اهمیت گرایش به تحقیقاتی از این دست در ایران نیز همچون دیگر کشورها به موجب گزارشات مربوط به نرخ افزایشی آمار طلاق در سالهای اخیر می‌باشد. بر اساس آخرین گزارش مرکز آمار ایران در بازه زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۵، ایران با ۲۰٪ افزایش در آمار ازدواج و ۵۵/۴٪ افزایش در آمار طلاق مواجه بوده است. این درحالیست که از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۵، یعنی تنها در عرض مدت یک سال آمار طلاق در ایران ۱۰/۱۹٪ افزایش داشته است و در عوض آمار ازدواج با ۱/۲٪ درصد کاهش گزارش شده است. (سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۵). براساس آمار ارائه شده توسط مدیرکل اموراجتماعی استان تهران، تنها در سال ۱۳۸۴ در حدود یک میلیون نفر در استان تهران به طور مستقیم و یا غیر مستقیم از واقعه‌ی طلاق آسیب دیده‌اند. در این سال تنها در استان تهران ۱۱۸،۵۵۲ مورد ازدواج و ۲۲،۴۹۳ مورد طلاق گزارش شده است، به عبارتی در هر روز بطور متوسط ۸۵ فقره طلاق انجام پذیرفته است (درگاه، ۱۳۸۵). اگر متوسط حاصل هر ازدواج را تنها یک فرزند فرض کنیم، آنگاه آمار طلاق معادل تعداد فرزندان است که سالانه دچار عوارض کوتاه مدت و بلند مدت این آسیب اجتماعی می‌گردند. به گزارش مرکز آمار ایران، تنها ظرف مدت ده سال یعنی از آبان ماه ۱۳۷۵ تا آبان ماه ۱۳۸۷ به میزان ۵۹/۹٪ به آمار مردان بدون همسر بر اثر طلاق و ۵۶٪ به آمار زنان بدون همسر بر اثر طلاق افزوده شده است. این در حالیست که در همین بازه‌ی زمانی، در حدود ۲۸/۳٪ به آمار مردان دارای همسر افزایش و ۴/۵٪ به آمار زنان دارای همسر افزوده شده است. به گفته‌ی معاون مرکز اطلاعات و آمار شورای فرهنگی اجتماعی زنان، براساس آمار خام سازمان ثبت احوال در سال ۸۷، ۱۱۰ هزار و ۵۱۰ مورد طلاق ثبت شده که نسبت به سال ۷۵، ۱۹۲ درصد افزایش داشته است. نسبت طلاق به ازدواج در سال ۸۷، ۱۲/۵ درصد بوده است که نسبت به سال ۷۵، ۵۸/۲ درصد افزایش داشته است (شیعه نیوز، آبان ۱۳۸۸). نگاه اجمالی به اعداد و ارقام مذکور، بدون تردید از قرار گرفتن بنیان خانواده‌های ایرانی در یک موقعیت بحران خبر می‌دهد. با افزایش آمار طلاق در ایران، بالا رفتن سن

²² church

²³ Bruhn, M.

²⁴ Hill, R.

²⁵ Meyers, S.M.

²⁶ Hohmann-Marriott, B.E.

ازدواج هم برای دخترها و هم پسرها و همچنین بالا رفتن سطح آگاهی جوانان، گرایش برای مراجعه به مراکز مشاوره جهت کمک و راهنمایی برای انتخاب همسر افزایش یافته است. این در حالیست که تاکنون ابزاری مختص سنجش توافق پیش از ازدواج در ایران با توجه به خصوصیات بوم شناختی و عوامل روانی-اجتماعی خاص آن ساخته نشده است. اکثر مشاوران با تهیه بسته‌هایی شامل مجموعه پرسشنامه‌هایی که اغلب جهت تشخیص بیماری، اختلالات شخصیت و یا سبک‌های دلبستگی بکار می‌روند به مراجعین خواهان مشاوره پیش از ازدواج مشاوره می‌دهند. در حالیکه بنظر می‌رسد، بکارگیری چنین پرسشنامه‌هایی می‌تواند در مواردی خاص مفید واقع شوند ولی ابزار مناسبی جهت بررسی میزان توافق پیش از ازدواج نمی‌باشند. سنجش میزان توافق قبل از ازدواج نیاز به ابزاری خاص دارد. ساخت ابزاری که بتواند به پیش بینی موفقیت یا عدم موفقیت در ازدواج کمک نماید و در جهت کاهش بروز مشکلات بهداشت روانی که به تبع آن باعث ایجاد مشکلات روانپزشکی در فرزندان می‌گردد، بکار گرفته شود. همچنین بتواند مشکل بسیاری از مشاوران و روانشناسان را در خصوص سنجش در مشاوره‌های قبل از ازدواج حل کند و از پیامدهای ناشی از انجام ازدواج‌های نادرست و غلط پیشگیری نماید. تهیه ابزار استاندارد و مناسب نیازمند داده‌های هنجاری می‌باشد که این اطلاعات بخش مهمی از ساخت آزمون است. هدف پژوهش حاضر ساخت، آماده سازی و هنجاریابی مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج می‌باشد تا براساس آن بتوان میزان موفقیت و عدم موفقیت در ازدواج را تا حدودی پیش بینی نمود. برون و هیل (۲۰۰۴) بر این باورند که استفاده از پرسشنامه‌های ارزیابی پیش از ازدواج به زوجین در بدست آوردن بینش بیشتر نسبت به ویژگی‌های خود و روابط بین آنها کمک می‌کند. آنان استفاده از این پرسشنامه‌ها، در کنار پرسشنامه‌های ارزیابی شخصیت را برای مشاوران برای کمک به مراجعین توصیه کرده‌اند. این پژوهش برای اولین بار در ایران اجرا می‌شود و می‌تواند به عنوان یک مقیاس چند منظوره کاربردهای وسیعی در زمینه‌های نظری، اهداف آموزشی، پژوهشی، و خدمات مشاوره‌ای داشته باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های آزمون‌سازی می‌باشد و در نظر دارد با در نظر گرفتن عوامل مؤثر در نگهداری رضایتمند ازدواج در زوجین، برای اولین بار در ایران به ساخت و هنجاریابی مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج بپردازد. طرح کلی پژوهش از نوع مقطعی است بدین ترتیب که پس از ساخت پرسشنامه و تعیین اعتبار محتوایی آن، پرسشنامه مذکور به همراه پرسشنامه رضایتمندی زناشویی اینریچ به سه گروه افراد نمونه شامل زوجین داوطلب برای ازدواج، زوجین متأهل که تقریباً دو سال از ازدواج آنان گذشته باشد و قصد جدایی ندارند و زوجین متقاضی طلاق داده می‌شود. نتایج پس از تحلیل و محاسبه آلفای کرونباخ و ضرایب اعتبار و روایی بر حسب فرضیه‌های پژوهشی مورد مقایسه و تحلیل قرار می‌شود.

جامعه آماری و نمونه مورد مطالعه: محیط پژوهش عبارت است از شهر تهران و جامعه پژوهش دربرگیرنده سه گروه شامل: گروه اول کلیه زوجین داوطلب ازدواج، گروه دوم کلیه زوجینی که تقریباً دو سال از زندگی مشترک آنان می‌گذرد و گروه سوم کلیه زوجین متقاضی طلاق مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده در شهر تهران می‌باشد.

نمونه در برگیرنده ۲۷۶ نفر در قالب ۱۳۸ زوج شامل گروه اول ۲۷ زوج از افراد داوطلب برای ازدواج مراجعه کننده به مراکز بهداشتی جهت انجام آزمایشات بهداشتی، گروه دوم ۸۸ زوج از افراد متأهل که تقریباً دو سال از ازدواج آنان گذشته بود و قصد جدایی ندارند و گروه سوم ۲۳ زوج از افراد متقاضی طلاق مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده می‌باشد. به علت آنکه گروه دوم به نوعی گروه ملاک برای داشتن توافق بیشتر در نظر گرفته شده بودند در انجام عملیات آماری نیاز به تعداد نمونه‌ی بیشتر بود تا نتایج از اعتبار مناسب برخوردار شوند، لذا تعداد بیشتری از این گروه در طرح شرکت داده شدند. شیوه‌ی نمونه‌گیری، نمونه‌گیری در دسترس

است. جهت کنترل بعضی متغیرهای مداخله‌ای، همچون موارد مربوط به تحولات مربوط به مراحل رشدی، شرط ورود به طرح برای هر سه گروه سن شرکت کنندگان زیر ۴۰ سال در نظر گرفته شد.

مشخصات ابزار پژوهش / ابزار گرد آوری اطلاعات: اطلاعات و داده‌های این پژوهش با استفاده از مقیاس رضایت از زناشویی

انریچ و مقیاس توافق سنجی پیش از ازدواج گرد آوری شده اند که در زیر معرفی می شوند.

۱. مقیاس توافق سنجی پیش از ازدواج، بر اساس هدف پژوهش حاضر، یک پرسشنامه‌ی محقق ساخته است که از دو بخش تشکیل یافته است. بخش اول مشخصات جمعیت شناختی شامل ۲۳ سؤال است که در بر گیرنده اطلاعاتی است که مطابق با پیشینه‌ی تحقیق مؤثر دانسته شده اند از قبیل سن، جنسیت، نوبت ازدواج، قومیت، زبان، شغل، میزان تحصیلات، مقایسه‌ی میزان تحصیلات خانواده‌های اصلی، موقعیت سکونت، میزان درآمد، ترتیب تولد در خانواده اصلی، گرایش دینی، گرایش دینی خانواده‌ها، نحوه‌ی آشنایی، مدت زمان آشنایی، و در نهایت ارزیابی میزان توافق کلی در رابطه با امور و اصول زندگی. بخش دوم برگرفته از تعدادی عبارت در مورد توافق زوجین است. عبارات بصورت جدول و پاسخ آنها با رتبه‌بندی لیکرت در یک طیف شش گزینه‌ای شامل "توافق خیلی زیاد(۵)"، "توافق زیاد(۴)"، "توافق متوسط(۳)"، "توافق کم(۲)"، "توافق خیلی کم(۱)" و در نهایت "در این باره صحبت نکرده ایم(۰)" تنظیم شده اند. نمره‌ی بالا به معنای توافق بالا و نمره‌ی پایین به معنای توافق پایین است. اطلاعات مربوط به روایی و اعتبار این پرسشنامه به عنوان هدف پژوهش در ادامه به تفصیل ارائه خواهد شد.

۲. مقیاس رضایت از زناشویی انریچ (ENRICH) یک پرسشنامه ۱۱۵ سؤالی است که توسط اولسون، فورنیر^{۲۷} و دراکمن^{۲۸} (۱۹۸۲) طراحی شد است. این پرسشنامه برگرفته از پرسشنامه PREPARE است که چهارمین ابزار ساخته شده توسط اولسون و همکاران (۱۹۷۷) بود که به ارزیابی روابط پیش از ازدواج می پرداخت. مقیاس رضایت از زناشویی انریچ برای ارزیابی زمینه‌های بالقوه مشکل زا یا شناسایی زمینه‌های قوت و پرباری رابطه زناشویی بکار می رود. همچنین از این پرسشنامه برای تشخیص زوج‌هایی استفاده می شود که نیاز به مشاوره و تقویت رابطه خود دارند. به علاوه، این پرسشنامه به عنوان یک ابزار معتبر در تحقیقات متعددی برای بررسی رضایت زناشویی مورد استفاده قرار گرفته است. مقیاس انریچ از ۱۲ خرده مقیاس تشکیل شده است. مقیاس اول آن پنج سؤالی و سایر مقیاس‌ها هر کدام ۱۰ سؤال دارند. سؤالات بصورت جدول و پاسخ آنها با رتبه‌بندی لیکرت در یک طیف پنج گزینه‌ای شامل "خیلی زیاد(۵)"، "زیاد(۴)"، "متوسط(۳)"، "کم(۲)"، "خیلی کم(۱)" تنظیم شده اند. نمره‌ی بالا به معنای رضامندی بالا و نمره‌ی پایین به معنای رضامندی پایین است. ضرایب آلفای این پرسشنامه بنا بر گزارش اولسون، فورنیر و دراکمن (۱۹۸۹) برای خرده مقیاس تحریف آرمانی $\alpha=0/92$ ، رضایت زناشویی $\alpha=0/81$ ، مسائل شخصیتی $\alpha=0/73$ ، ارتباط $\alpha=0/63$ ، حل تعارض $\alpha=0/75$ ، مدیریت مالی $\alpha=0/74$ ، فعالیت‌های اوقات فراغت $\alpha=0/76$ ، رابطه جنسی $\alpha=0/48$ ، فرزندان و فرزند پروری $\alpha=0/77$ ، خانواده و دوستان $\alpha=0/72$ ، نقش‌های مساوات طلبی $0/71$ ، جهت‌گیری مذهبی $0/77$ و آلفای کل $\alpha=0/74$ محاسبه شده است (اولسون و همکاران؛ ۱۹۸۲). در پژوهش حاضر از این پرسشنامه جهت تعیین روایی مقیاس توافق سنجی پیش از ازدواج استفاده شده است.

مراحل اجرا

²⁷ Fournier

²⁸ Druckman

بطور کلی مراحل ساخت سؤالات و طراحی پرسشنامه طی دو مرحله کلی صورت پذیرفت.

با توجه به موضوع طرح که ساخت پرسشنامه توافقی سنج پیش از ازدواج است، این طرح نیاز به یک تحقیق گسترده جهت تعیین عوامل مؤثر در نگهداری و رضایتمندی ازدواج در ایران و خارج از ایران داشت. از این رو در وهله اول، پس از مروری جامع بر تحقیقات پیشین، تعداد ۵۷ موضوع در قالب پرسش مشخص شد. سؤالات اولیه با مشاوره چهار نفر از اساتید حاذق در قالب ۷۶ سؤال در هفت خرده مقیاس به همراه ۲۰ سؤال مربوط به اطلاعات جمعیت شناسی تعیین شدند. خرده مقیاس‌ها شامل: توافق اقتصادی، توافق در امور دینی و مذهبی، توافق درباره فرزندان، توافق در باره درک احساس و جذابیت، توافق درباره اقوام و خویشان، توافق در امور تفریحی بودند. شکل سؤالات به سه گروه کلی تقسیم می شد. گروه اول شامل سؤالاتی که پاسخ آنها در یک طیف صفر به معنای عدم توافق و عدد چهار به معنای توافق کامل با همسر آینده بود. گروه دوم سؤالاتی که پاسخ آنها بصورت دو گزینه ای بله یا خیر بود. به عنوان مثال "آیا در مورد تقسیم کار در خانه با یکدیگر بحث و تبادل نظر کرده اید؟" در صورتیکه آزمودنی پاسخ بلی را انتخاب می کرد در ادامه میزان توافق در همان قالب قبلی صفر تا چهار مورد پرسش قرار می گرفت. گروه سوم شامل چهار سؤال باز پاسخ درباره‌ی توصیف ویژگی‌های همسر مورد نظر، همسر ایده‌آل و کیفیت دوران نامزدی بود و در آخر نیز از آزمودنی ها سوال شد که اگر مواردی هست که توافق بر سر آنها از نظر آنان مهم است ولی در پرسشنامه منظور نشده است ذکر نمایند. بدین ترتیب فرم اولیه پرسشنامه توافقی سنج پیش از ازدواج جهت اجرای مقدماتی بر روی ۶۰ زوج گروه نمونه شامل ۲۰ زوج از افراد داوطلب برای ازدواج، ۲۰ زوج از افراد متأهل که تقریباً دو سال از ازدواج آنان گذشته بود و قصد جدایی نداشتند و ۲۰ زوج افراد متقاضی طلاق، آماده گردید.

پس از تصویب طرح، مجوز اجرا برای یک مرکز بهداشتی (مرکز درمانی و بهداشتی فاضل) از بین سه مرکز بهداشتی تحت پوشش معاونت بهداشتی علوم پزشکی ایران و هر دو دادگاه خانواده مربوط به شکایات متقاضیان طلاق موجود در شهر تهران اتخاذ گردید. نمونه های انتخاب شده گروه اول و سوم در طرح، به صورت نمونه گیری تصادفی در دسترس از بین زوجین مراجعه کننده به مراکز مذکور انتخاب شدند. افراد نمونه مربوط به گروه دوم نیز به صورت نمونه گیری تصادفی در دسترس از بین افرادی که مایل به همکاری در طرح بودند انتخاب شدند. پس از جمع آوری پرسشنامه ها، کلیه پرسشنامه ها بررسی شدند و در صورت مشاهده تصادفی زدن پرسشنامه ها و یا هر گونه نقصان در همکاری آزمودنی ها در اجرا، آزمودنی های مذکور از نمونه حذف شدند. اطلاعات پس از جمع آوری، مورد ارزیابی قرار گرفتند. در پایان این مرحله با استفاده از نتایج بدست آمده، کلیه سؤالات توسط مجری طرح و همکاران مورد بازبینی دقیق قرار گرفت و پرسشنامه به لحاظ ساختار اصلی آن، میزان دشواری در درک و دیگر ابهامات اصلاح گردید. در مرحله دوم، پرسشنامه به لحاظ ظاهری تغییر کرد؛ بدین صورت که برخی سؤالات حذف گردید و صورت ظاهری همه‌ی سؤالات یکسان شد. جهت سهولت در خواندن و نمره گذاری، سؤالات در قالب جدول و پاسخ آنها در یک طیف شش گزینه ای شامل "توافق خیلی زیاد"، "توافق زیاد"، "توافق متوسط"، "توافق کم"، "توافق خیلی کم" و در نهایت "در این باره صحبت نکرده‌ام" تنظیم شدند و بین ترتیب اعتبار ظاهری^{۲۹} پرسشنامه تأمین گردید. همچنین تعداد سؤالات به ۴۹ سؤال در قالب همان هفت خرده مقیاس تقلیل یافت. در ادامه جهت تعیین اعتبار محتوایی پرسشنامه جدید، مجدداً از تعداد هشت نفر از اساتید و مشاوران معتبر در زمینه مسایل مربوط به ازدواج و خانواده خواسته شد تا هر یک از سؤالات پرسشنامه را از لحاظ میزان سهولت در خواندن و درک سؤال، میزان ارتباط با هدف پژوهش و میزان تأثیر و اهمیت آن در پایداری ازدواج، در یک طیف نمره گذاری از صفر به معنای کمترین و ده به معنای بیشترین مورد ارزیابی قرار دهند. لازم به ذکر است، جهت کنترل پاره ای از متغیرهای مداخله ای دقت شد تا

²⁹ Face Validity

اساتید انتخاب شده در این مرحله با اساتید منتخب در مرحله اول متفاوت باشند. در ادامه، پرسشنامه مجدداً توسط مجری طرح و همکاران و با در نظر گرفتن نظر اساتید، مورد بررسی و اصلاح قرار گرفت. در پایان فرم نهایی پرسشنامه شامل ۲۳ سؤال در مورد اطلاعات جمعیت‌شناسی و ۳۴ عبارت در مورد توافق زوجین تهیه و تنظیم گردید و آماده اجرا در مرحله دوم شد. فرم نهایی پرسشنامه بر روی ۷۶ زوج به عنوان گروه نمونه شامل ۲۷ زوج از افراد داوطلب برای ازدواج، ۸۸ زوج از افراد متأهل که تقریباً دو سال از ازدواج آنان گذشته بود و قصد جدایی نداشتند و ۲۳ زوج از افراد متقاضی طلاق، آماده گردید. مراحل اجرا در این مرحله مشابه مرحله اول صورت پذیرفت و نتایج جهت تحلیل و تعیین اعتبار و روایی، توسط نرم افزار کامپیوتری SPSS_11.5 آماده بررسی قرار گرفت.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها ابتدا تحلیل عاملی بر روی پرسشنامه‌ی توافق‌سنج پیش از ازدواج جهت تعیین خرده‌مقیاس‌های آن انجام پذیرفت و در ادامه با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ، ضرایب آلفای هر خرده‌مقیاس و مقیاس کل به منظور اعتباریابی پرسشنامه محاسبه شد. تحلیل عاملی توانست ۴۷٪ واریانس سؤالات را توسط چهار عامل به روش مؤلفه‌های اصلی که با چرخش واریماکس استخراج شده‌اند را تبیین کند نتایج تحلیل عاملی نشان داد که از بین ۳۴ عبارت مورد نظر در پرسشنامه‌ی توافق‌سنج، ۲۸ عبارت در قالب چهار خرده‌مقیاس به عنوان عامل‌های اصلی قابل تفکیک می‌باشند و شش عبارت به دلیل پایین بودن ضریب همبستگی آنها در نتایج مربوط به تحلیل عوامل، حذف می‌گردند. پس از آن، با استفاده از روش تحلیل واریانس دو طرفه (MANOVA) به مقایسه‌ی تفاوت میانگین نمرات آزمودنی‌ها در دو پرسشنامه‌ی توافق‌سنج پیش از ازدواج و رضایت زناشویی انریچ در دو گروه زوجین متأهل و زومین متقاضی طلاق، مورد مطالعه پرداخته شد تا مشخص شود که آیا پرسشنامه‌ی مذکور توان تمیز بین گروه‌ها را دارد. از ضریب همبستگی پیرسون نیز جهت تعیین رابطه بین خرده‌مقیاس‌های توافق‌سنج با یکدیگر و با پرسشنامه‌ی رضایت زناشویی دو گروه زوجین متأهل و زومین متقاضی طلاق استفاده شد. نمرات استاندارد برای هر یک از مقیاس‌ها نیز محاسبه شد.

به توجه به عملیات مذکور و تعیین خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه، نوبت به تعیین نقطه‌ی برش برای نمره‌گذاری پرسشنامه رسید. به این منظور میانگین و انحراف استاندارد گروه زوجین متأهل به عنوان ملاک در هر خرده‌مقیاس و مقیاس کل به همراه فراوانی درصدی آن‌ها محاسبه گردید. از این رو، نقطه ۵۰ درصدی به عنوان توافق متوسط، یک انحراف استاندارد بالا و پایین آن توافق زیاد و کم و دو انحراف استاندارد بالا و پایین آن به عنوان توافق خیلی زیاد و خیلی کم معلوم شد. بدین ترتیب پرسشنامه‌ی توافق‌سنج پیش از ازدواج (PAS) ساخته شد و مورد اعتبارسنجی قرار گرفت.

در پایان برای بررسی متغیر پیش بین از تحلیل رگرسیون استفاده شد. با در نظر گرفتن مقیاس توافق کل به عنوان متغیر وابسته، از بین پرسشنامه جمعیت‌شناسی، متغیرهای طول مدت نامزدی، سطح تحصیلات و سن افراد در زمان ازدواج در دو گروه دو و سه، وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن نیز در پایان بخش یافته‌ها ارائه شده است.

نتایج

مشخصات جمعیت شناسی گروه مورد مطالعه به اجمال در جدول (۱) آورده شده است.

جدول ۱. فراوانی و درصد گروه‌ها بر اساس پرسشنامه‌ی جمعیت شناسی

متغیر	گروه			
	پیش از ازدواج (۱)	متأهل (۲)	مقاضی طلاق (۳)	مجموع
جنسیت	زن	تعداد (درصد)	۲۷(۵۰)	۱۳۸(۵۰)
	مرد	تعداد (درصد)	۲۷(۵۰)	۱۳۸(۵۰)
	مجموع	تعداد (درصد)	۵۴(۱۰۰)	۲۷۶(۱۰۰)
قومیت	فارس	تعداد (درصد)	۴۰(۷۴/۱)	۲۲۰(۷۹/۷)
	ترک	تعداد (درصد)	۸(۱۴/۸)	۳۹(۱۴/۱)
	کرد	تعداد (درصد)	۳(۵/۶)	۷(۲/۵)
	لر	تعداد (درصد)	۰(۰)	۵(۱/۸)
	عرب	تعداد (درصد)	۱(۱/۹)	۱(۰/۴)
	ارمنی	تعداد (درصد)	۲(۳/۷)	۲(۰/۷)
	دیگراقوام	تعداد (درصد)	۰(۰)	۲(۰/۷)
	مجموع	تعداد (درصد)	۵۴(۱۰۰)	۲۷۶(۱۰۰)
	میزان تحصیلات	پیش از سوم راهنمایی	تعداد (درصد)	۰(۰)
سوم راهنمایی تا دیپلم	تعداد (درصد)	۴(۷/۴)	۴۰(۱۴/۵)	
کارشناسی	تعداد (درصد)	۲۶(۴۸/۱)	۹۸(۳۵/۵)	
کارشناسی ارشد/پزشک عمومی	تعداد (درصد)	۱۶(۲۹/۶)	۹۲(۳۳/۳)	
دکتری	تعداد (درصد)	۸(۱۴/۸)	۴۵(۱۶/۳)	
مجموع	تعداد (درصد)	۵۴(۱۰۰)	۲۷۶(۱۰۰)	
شغل	بدون شغل	تعداد (درصد)	۱۴(۲۶/۹)	۸۱(۲۹/۸)
	کارمند	تعداد (درصد)	۲۲(۴۲/۳)	۹۶(۳۵/۳)
	کارگر	تعداد (درصد)	۱(۱/۹)	۴(۱/۵)
	آزاد	تعداد (درصد)	۱۵(۲۸/۸)	۹۱(۳۳/۵)
	مجموع	تعداد (درصد)	۵۲(۱۰۰)	۲۷۲(۱۰۰)
مذهب	مسلمان شیعه	تعداد (درصد)	۴۵(۸۳/۳)	۲۵۱(۹۰/۹)
	مسلمان غیر شیعه	تعداد (درصد)	۱(۱/۹)	۳(۱/۱)
	زرتشتی	تعداد (درصد)	۰(۰)	۱(۰/۴)
	مسیحی	تعداد (درصد)	۲(۳/۷)	۳(۱/۱)
	بدون گرایش مذهبی	تعداد (درصد)	۶(۱۱/۲)	۱۸(۶/۶)
	مجموع	تعداد (درصد)	۵۴(۱۰۰)	۲۷۶(۱۰۰)

ادامه جدول ۱. فراوانی و درصد گروه‌ها بر اساس پرسشنامه‌ی جمعیت‌شناسی

۸۶(٪۳۱/۲)	۸(٪۱۷/۴)	۶۶(٪۳۷/۵)	۱۲(٪۲۲/۲)	تعداد (درصد)	ستنی	طریقه آشنایی
۱۳۹(٪۵۰/۴)	۲۶(٪۵۶/۵)	۷۹(٪۴۴/۹)	۳۴(٪۶۳)	تعداد (درصد)	دوستی	
۵۱(٪۱۸/۵)	۱۲(٪۲۶/۱)	۳۱(٪۱۷/۶)	۸(٪۱۴/۸)	تعداد (درصد)	خویشاوندی	
۲۷۶(٪۱۰۰)	۴۶(٪۱۰۰)	۱۷۶(٪۱۰۰)	۵۴(٪۱۰۰)	تعداد (درصد)	مجموع	
۵۶(٪۲۰/۳)	۱۷(٪۳۷)	۲۹(٪۱۶/۵)	۱۰(٪۱۸/۵)	تعداد (درصد)	کمتر از ۲ ماه	مدت زمان آشنایی پیش از ازدواج
۴۶(٪۱۶/۷)	۷(٪۱۵/۲)	۲۶(٪۱۴/۸)	۱۳(٪۲۴/۱)	تعداد (درصد)	۲ تا ۵ ماه	
۳۹(٪۱۴/۱)	۵(٪۱۰/۹)	۲۸(٪۱۵/۹)	۶(٪۱۱/۱)	تعداد (درصد)	۵ تا ۸ ماه	
۵۱(٪۱۸/۵)	۶(٪۱۳)	۴۲(٪۲۳/۹)	۳(٪۵/۶)	تعداد (درصد)	۸ تا ۱۲ ماه	
۸۴(٪۳۰/۴)	۱۱(٪۲۳/۹)	۵۱(٪۲۹)	۲۲(٪۴۰/۷)	تعداد (درصد)	بیش از ۱۲ ماه	
۲۷۶(٪۱۰۰)	۴۶(٪۱۰۰)	۱۷۶(٪۱۰۰)	۵۴(٪۱۰۰)	تعداد (درصد)	مجموع	
۲۴	۱۶(٪۳۴/۸)	۸(٪۴/۷)	۰(٪۰)	تعداد (درصد)	خیلی کم	میزان توافق کلی
۲۱	۱۲(٪۲۶/۱)	۸(٪۴/۷)	۱(٪۱/۹)	تعداد (درصد)	کم	
۹۰	۱۷(٪۳۷)	۵۸(٪۳۳/۷)	۱۵(٪۲۷/۸)	تعداد (درصد)	متوسط	
۹۳	۰(٪۰)	۶۷(٪۳۹)	۲۶(٪۴۸/۱)	تعداد (درصد)	زیاد	
۴۴	۱(٪۲/۲)	۳۱(٪۱۸)	۱۲(٪۲۲/۲)	تعداد (درصد)	خیلی زیاد	
۲۷۲	۴۶(٪۱۰۰)	۱۷۲(٪۱۰۰)	۵۴(٪۱۰۰)	تعداد (درصد)	مجموع	

همانگونه که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، تعداد گروه نمونه به لحاظ جنسیت در سه گروه برابر بودند. به لحاظ قومیت و مذهب اغلب آنان فارس (٪۷۹) و مسلمان شیعه (٪۹۰) هستند. در حدود ٪۶۸ از شرکت کنندگان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد می‌باشند. در مورد مدت زمان آشنایی پیش از ازدواج، گروه متقاضی طلاق بیشترین درصد (٪۳۷) در کمترین مدت زمان آشنایی یعنی کمتر از دو ماه را به خود اختصاص داده‌اند.

جهت تعیین مقیاس‌ها، ابتدا بر روی سؤالات توافق سنج تحلیل عاملی صورت پذیرفت. پس از تفکیک عامل‌ها، ضرایب α محاسبه شد. نتایج چهار عامل یا مقیاس را به تفکیک نشان داد. تعداد تعداد ۱۰ سؤال (۳۶٪) با $\alpha=0/85$ به خرده مقیاس آیین مراودات و تفریحات، تعداد نه سؤال (۳۲٪) با $\alpha=0/82$ به خرده مقیاس تفاهمات و تبادل احساسات، تعداد پنج سؤال (۱۸٪) با $\alpha=0/77$ به خرده مقیاس امور سیاسی- اجتماعی و تعداد چهار سؤال (۱۴٪) با $\alpha=0/88$ به خرده مقیاس تعلیم و تربیت فرزندان اختصاص داده شد. شش سؤال هم به دلیل قرار نگرفتن در هیچ یک از عاملها حذف گردید. ضریب آلفای کل نیز برابر با $\alpha=0/91$ محاسبه شد. ضریب آلفای کل و هریک از مقیاسها در جدول (۲) آورده شده‌اند.

جدول ۲. ضرایب آلفا مقیاس توافق سنج

کل	آیین مراودات و تفریحات	تفاهمات و تبادل احساسات	امور سیاسی- اجتماعی	تعلیم و تربیت فرزندان
۰/۹۱	۰/۸۵	۰/۸۲	۰/۷۷	۰/۹۱

ضرایب آلفای محاسبه شده برای هر یک از خرده مقیاس‌های آزمون اینریچ و آلفای کل نیز محاسبه شد که نتایج آن در جدول (۳) آمده است.

جدول ۳. ضرایب آلفا مقیاس اینریچ

مقیاس اینریچ	ضریب آلفا	مقیاس اینریچ	ضریب آلفا
تحریر آرمانی	۰/۷۷	رابطه جنسی	۰/۶۷
رضایت زناشویی	۰/۸۸	فرزندان و فرزندپروری	۰/۶۷
مسائل شخصیتی	۰/۷۳	خانواده و دوستان	۰/۶۶
ارتباط	۰/۷۲	نقشهای مساوات طلبی	۰/۶۴
حل تعارض	۰/۷۴	جهت گیری مذهبی	۰/۷۲
مدیریت مالی	۰/۸۰	کل	۰/۹۶
فعالتهای اوقات فراغت	۰/۴۷		

مطابق جدول (۳)، بیشترین ضریب آلفا متعلق به مقیاس رضایت زناشویی (۰/۸۸) و کمترین آن متعلق به مقیاس فعالیت‌های اوقات فراغت (۰/۴۷) می‌باشد.

جهت محاسبه اعتبار همگرا از هر دو روش استفاده از ملاک‌های شناخته شده و استفاده از گروه‌های شناخته شده کمک گرفته شد. نتایج همبستگی پیرسون بین مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج با پرسشنامه انریچ به عنوان پرسشنامه‌ی ملاک بر روی داوطلبین گروه متأهل و متقاضی طلاق در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴. همبستگی مقیاس‌های PAS و Enrich در دو گروه

توافق کل	فرزندان	آموزش	تفریح	آرامش	انرژی کل	انرژی	مسائل	ارتباط	حل تعارض	مدیریت مالی	اوقات فراغت	فعالتهای	رابطه جنسی	و فرزند پروری	فرزندان	و دوستان	خانواده	مسائل طلبی	نقش‌های	ملتهای	جهت‌گیری
۰.۸۴۲*	۰.۸۶۹*	۰.۷۴۶*	۰.۵۶۲*	۰.۶۸۱*	۰.۶۰۸*	۰.۷۳۲*	۰.۵۰۶*	۰.۵۶۳*	۰.۶۷۲*	۰.۵۷۳*	۰.۰۶۸	۰.۵۶۸*	۰.۴۳۱*	۰.۵۲۴*	۰.۰۶۷	۰.۲۵*					
۱	۰.۷۱۱*	۰.۵۲۲*	۰.۲۳۰*	۰.۶۱۱*	۰.۶۱۱*	۰.۶۹۱*	۰.۴۲۳*	۰.۵۱۸*	۰.۵۷۶*	۰.۵۳۰*	۰.۰۸۲	۰.۵۰۴*	۰.۲۶۲*	۰.۴۶۹*	۰.۰۶۳	۰.۳۳*					
	۱	۰.۵۲۳*	۰.۳۱۸*	۰.۶۶۳*	۰.۶۲۸*	۰.۷۰۵*	۰.۵۲۲*	۰.۶۲۰*	۰.۷۰۰*	۰.۵۵۶*	۰.۰۸۹	۰.۵۹۵*	۰.۲۸۰*	۰.۴۸۹*	۰.۰۳۴	۰.۲۴*					
		۱	۰.۲۸۴*	۰.۴۴۷*	۰.۴۲۵*	۰.۴۵۷*	۰.۳۲۲*	۰.۳۵۷*	۰.۴۵۳*	۰.۴۲۱*	۰.۰۲۰	۰.۳۸۹*	۰.۲۵۱*	۰.۴۰۵*	۰.۰۹۴	۰.۱۳*					
			۱	۰.۸۴*	۰.۱۱۶*	۰.۳۲۲*	۰.۲۰۵*	۰.۱۴۴*	۰.۲۷۶*	۰.۲۲۶*	۰.۰۱۴	۰.۱۷۷*	۰.۵۲۸*	۰.۱۷۴*	۰.۰۰۶	۰.۰۰۵					

*P<.01

بر اساس جدول (۴) نمره‌ی کل مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج و نمره‌ی تمام خرده مقیاس‌های آن به غیر از خرده مقیاس تعلیم و تربیت فرزندان، با یکدیگر و با تمام خرده مقیاس‌های پرسشنامه‌ی انریچ به جز نقش‌های مساوات طلبی و فعالیت‌های اوقات فراغت در سطح معناداری $P < 0.01$ همبستگی مثبت نشان دادند.

برای تعیین روش آماری مناسب جهت مشخص کردن معناداری تفاوت میانگین‌های سه گروه به تفکیک جنسیت در خرده مقیاس‌های مقیاس پیش از ازدواج از تحلیل واریانس دو طرفه استفاده شد (جدول ۵).

جدول ۵. تحلیل واریانس دو طرفه بین نمرات میانگین مقیاس‌های PAS در سه گروه به تفکیک جنس و سن

سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	منبع واریانس	مقیاس
۰,۰۰۰	۴۷,۷۷۳*	۱۶۲۶۷,۱۶۷	۲	۳۲۵۳۴,۳۳۳	گروه	توافق کل
۰,۲۱۵	۱,۵۵۰	۵۲۷,۷۵۷	۱	۵۲۷,۷۵۷	جنس	
۰,۸۲۱	۰,۷۳۶	۲۵۰,۵۷۴	۲۶	۶۵۱۴,۹۳۶	سن	
۰,۵۸۰	۰,۵۴۷	۱۸۶,۲۲۷	۲	۳۷۲,۴۵۳	گروه×جنس	
۰,۹۷۱	۰,۵۲۴	۱۷۸,۴۰۷	۲۵	۴۴۶۰,۱۶۳	گروه×سن	
۰,۵۷۰	۰,۹۰۰	۳۰۶,۴۵۱	۱۶	۴۹۰۳,۲۲۱	جنس×سن	
۰,۴۷۷	۰,۹۶۸	۳۲۹,۵۹۵	۱۱	۳۶۲۵,۵۴۳	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۳۰,۶۵۹*	۱۶۴۰,۰۳۰	۲	۳۲۸۰,۰۵۹	گروه	آیین مراودات و تفریحات
۰,۰۴۲	۴,۱۹۴	۲۲۴,۳۷۲	۱	۲۲۴,۳۷۲	جنس	
۰,۸۴۴	۰,۷۱۴	۳۸,۱۸۰	۲۶	۹۹۲,۶۷۴	سن	
۰,۴۷۸	۰,۷۴۲	۳۹,۶۷۱	۲	۷۹,۳۴۲	گروه×جنس	
۰,۸۳۲	۰,۷۲۱	۳۸,۵۷۳	۲۵	۹۶۴,۳۲۷	گروه×سن	
۰,۷۶۹	۰,۷۲۳	۳۸,۶۶۲	۱۶	۶۱۸,۵۹۷	جنس×سن	
۰,۱۷۸	۱,۳۹۵	۷۴,۶۴۲	۱۱	۸۲۱,۰۵۸	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۵۱,۷۹۵*	۲۰۲۴,۰۱۳	۲	۴۰۴۸,۰۲۶	گروه	تفاهمات و تبادل احساسات
۰,۱۷۸	۱,۸۲۹	۷۱,۴۸۲	۱	۷۱,۴۸۲	جنس	
۰,۸۷۸	۰,۶۷۹	۲۶,۵۲۶	۲۶	۶۸۹,۶۸۳	سن	
۰,۶۹۶	۰,۳۶۳	۱۴,۱۹۲	۲	۲۸,۳۸۵	گروه×جنس	
۰,۷۳۸	۰,۸۰۱	۳۱,۳۰۷	۲۵	۷۸۲,۶۷۱	گروه×سن	
۰,۷۹۶	۰,۶۹۶	۲۷,۲۱۱	۱۶	۴۳۵,۳۷۵	جنس×سن	
۰,۵۲۳	۰,۹۱۹	۳۵,۹۱۲	۱۱	۳۹۵,۰۳۵	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۲۰,۲۳۷*	۶۷۸,۹۷۴	۲	۱۳۵۷,۹۴۸	گروه	امور سیاسی اجتماعی
۰,۶۶۴	۰,۱۸۹	۶,۳۳۲	۱	۶,۳۳۲	جنس	
۰,۷۷۲	۰,۷۷۸	۲۶,۰۹۶	۲۶	۶۷۸,۴۹۶	سن	
۰,۶۳۱	۰,۴۶۲	۱۵,۴۹۳	۲	۳۰,۹۸۶	گروه×جنس	
۰,۹۰۷	۰,۶۴۰	۲۱,۴۵۹	۲۵	۵۳۶,۴۷۷	گروه×سن	
۰,۳۵۴	۱,۱۰۴	۳۷,۰۴۳	۱۶	۵۹۲,۶۹۰	جنس×سن	
۰,۹۶۷	۰,۳۶۷	۱۲,۳۲۳	۱۱	۱۳۵,۵۵۲	گروه×جنس×سن	

ادامه‌ی جدول ۵. تحلیل واریانس دو طرفه بین نمرات میانگین مقیاس‌های PAS در سه گروه به تفکیک جنس و سن

۰,۰۰۰	۸,۴۸۸*	۲۶۸,۱۰۹	۲	۵۳۶,۲۱۸	تعلیم و تربیت فرزندان	گروه
۰,۶۰۷	۰,۲۶۵	۸,۳۶۷	۱	۸,۳۶۷	جنس	
۰,۰۶۱	۱,۵۱۹	۴۷,۹۷۰	۲۶	۱۲۴۷,۲۲۰	سن	
۰,۸۴۶	۰,۱۶۸	۵,۲۹۶	۲	۱۰,۵۹۲	گروه×جنس	
۰,۲۶۲	۱,۱۸۴	۳۷,۴۱۵	۲۴	۸۹۷,۹۷۱	گروه×سن	
۰,۱۸۵	۱,۳۲۸	۴۱,۹۵۲	۱۶	۶۷۱,۲۳۶	جنس×سن	
۰,۷۱۱	۰,۷۱۴	۲۲,۵۵۴	۱۰	۲۲۵,۵۳۷	گروه×جنس×سن	

*P<.01

همانطور که جدول (۵) نشان می‌دهد در مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج، بین میانگین نمره‌ی سه گروه به تفکیک گروه‌ها با احتمال ۹۹٪ اطمینان تفاوت معناداری مشاهده می‌شود اما بین میانگین نمره‌ی سه گروه به تفکیک جنسیت و سن با احتمال ۹۹٪ اطمینان، تفاوت معناداری مشاهده نشد.

برای تعیین روش آماری مناسب جهت مشخص کردن معناداری تفاوت میانگین‌های سه گروه به تفکیک جنسیت در خرده مقیاس‌های پرسشنامه‌ی اینریچ از تحلیل واریانس دو طرفه استفاده شد (جدول ۶).

جدول ۶. تحلیل واریانس دو طرفه بین نمرات میانگین مقیاس‌های اینریچ در سه گروه به تفکیک جنس و سن

سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	منبع واریانس	مقیاس
۰,۰۰۰	۴۲,۸۰۶*	۱۲۹۷۰۶,۴۹۲	۲	۲۵۹۴۱۲,۹۸۵	گروه	انریچ کل
۰,۲۱۹	۱,۵۲۱	۴۶۰۸,۳۷۲	۱	۴۶۰۸,۳۷۲	جنس	
۰,۸۷۳	۰,۶۸۵	۲۰۷۵,۰۸۸	۲۶	۵۳۹۵۲,۲۹۴	سن	
۰,۱۲۷	۲,۰۸۴	۶۳۱۴,۵۴۲	۲	۱۲۶۲۹,۰۸۵	گروه×جنس	
۰,۹۲۷	۰,۶۱۱	۱۸۵۲,۳۴۲	۲۵	۴۶۳۰۸,۵۵۵	گروه×سن	
۰,۹۹۰	۰,۳۵۶	۱۰۷۸,۰۰۳	۱۶	۱۷۲۴۸,۰۵۱	جنس×سن	
۰,۸۴۸	۰,۵۷۴	۱۷۴۰,۸۰۳	۱۱	۱۹۱۴۸,۸۳۱	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۳۲,۳۰۹*	۵۳۰,۴۱۱	۲	۱۰۶۰,۸۲۳	گروه	تعریف آرمانی
۰,۲۷۳	۱,۲۱۱	۱۹,۸۷۹	۱	۱۹,۸۷۹	جنس	
۰,۷۱۴	۰,۸۲۳	۱۳,۵۰۸	۲۶	۳۵۱,۲۱۲	سن	
۰,۸۱۲	۰,۲۰۹	۳,۴۲۶	۲	۶,۸۵۲	گروه×جنس	
۰,۶۱۰	۰,۸۶۵	۱۴,۲۰۱	۱۶	۲۲۷,۲۱۰	گروه×سن	
۰,۴۶۶	۰,۹۸۰	۱۶,۰۸۵	۱۱	۱۷۶,۹۴۰	جنس×سن	
۰,۶۱۰	۰,۸۶۵	۱۴,۲۰۱	۱۶	۲۲۷,۲۱۰	گروه×جنس×سن	

ادامه ی جدول ۶. تحلیل واریانس دو طرفه بین نمرات میانگین مقیاس های اینریچ در سه گروه به تفکیک جنس و سن

۰,۰۰۰	۴۳,۴۳۴*	۲۴۵۷,۸۳۹	۲	۴۹۱۵,۶۷۸	گروه	رضایت زناشویی
۰,۹۸۳	۰,۰۰۰	۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	جنس	
۰,۹۷۵	۰,۵۱۹	۲۹,۳۴۳	۲۶	۷۶۲,۹۲۳	سن	
۰,۰۹۷	۲,۳۵۸	۱۳۳,۴۴۸	۲	۲۶۶,۸۹۶	گروه×جنس	
۰,۹۷۶	۰,۵۰۷	۲۸,۷۰۵	۲۵	۷۱۷,۶۱۴	گروه×سن	
۰,۹۸۲	۰,۳۹۵	۲۲,۳۷۵	۱۶	۳۵۸,۰۰۶	جنس×سن	
۰,۴۶۵	۰,۹۸۱	۵۵,۵۲۸	۱۱	۶۱۰,۸۱۱	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۲۶,۳۲۶*	۱۷۳۳,۹۸۲	۲	۳۴۶۷,۹۶۳	گروه	
۰,۵۸۰	۰,۳۰۸	۲۰,۲۶۷	۱	۲۰,۲۶۷	جنس	
۰,۵۵۹	۰,۹۳۵	۶۱,۵۸۹	۲۶	۱۶۰۱,۳۱۱	سن	
۰,۱۰۴	۲,۲۸۹	۱۵۰,۷۹۶	۲	۳۰۱,۵۹۲	گروه×جنس	
۰,۷۲۴	۰,۸۱۲	۵۳,۴۸۳	۲۵	۱۳۳۷,۰۶۵	گروه×سن	
۰,۹۲۵	۰,۵۳۶	۳۵,۳۰۶	۱۶	۵۶۴,۸۹۱	جنس×سن	
۰,۸۷۰	۰,۵۴۵	۳۵,۹۱۱	۱۱	۳۹۵,۰۲۲	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۲۵,۶۸۸*	۱۰۰۸,۴۰۹	۲	۲۰۱۶,۸۱۸	گروه	ارتباط
۰,۷۷۱	۰,۰۸۵	۳,۳۳۳	۱	۳,۳۳۳	جنس	
۰,۴۶۳	۱,۰۰۵	۳۹,۴۶۸	۲۶	۱۰۲۶,۱۷۸	سن	
۰,۴۱۶	۰,۸۸۱	۳۴,۵۷۶	۲	۶۹,۱۵۲	گروه×جنس	
۰,۹۶۹	۰,۵۳۰	۲۰,۷۹۶	۲۵	۵۱۹,۹۰۵	گروه×سن	
۰,۹۳۲	۰,۵۲۴	۲۰,۵۸۴	۱۶	۳۲۹,۳۴۵	جنس×سن	
۰,۶۰۶	۰,۸۳۴	۳۲,۷۵۵	۱۱	۳۶۰,۳۰۱	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۳۹,۱۱۸*	۱۳۳۷,۹۶۷	۲	۲۶۷۵,۹۳۴	گروه	
۰,۲۵۷	۱,۲۹۴	۴۴,۲۵۴	۱	۴۴,۲۵۴	جنس	
۰,۴۳۶	۱,۰۲۶	۳۵,۱۰۷	۲۶	۹۱۲,۷۸۴	سن	
۰,۰۹۵	۲,۳۹۰	۸۱,۷۳۲	۲	۱۶۳,۴۶۴	گروه×جنس	
۰,۶۸۲	۸۴۳	۲۸,۸۴۴	۲۵	۷۲۱,۰۹۱	گروه×سن	
۰,۷۲۴	۷۶۵	۲۶,۱۶۲	۱۶	۴۱۸,۵۹۲	جنس×سن	
۰,۶۲۱	۸۱۹	۲۸,۰۱۸	۱۱	۳۰۸,۱۹۵	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۳۹,۲۰۸*	۱۶۳۰,۵۱۰	۲	۳۲۶۱,۰۲۰	گروه	مدیریت مالی
۰,۰۹۴	۲,۸۳۱	۱۱۷,۷۲۹	۱	۱۱۷,۷۲۹	جنس	
۰,۸۵۸	۰,۷۰۱	۲۹,۱۳۴	۲۶	۷۵۷,۴۸۳	سن	
۰,۳۰۷	۱,۱۸۷	۴۹,۳۷۵	۲	۹۸,۷۵۰	گروه×جنس	
۰,۵۷۶	۰,۹۲۱	۳۸,۳۱۰	۲۵	۹۵۷,۷۶۰	گروه×سن	
۰,۸۶۹	۰,۶۱۶	۲۵,۶۱۶	۱۶	۴۰۹,۸۵۵	جنس×سن	
۰,۷۷۶	۰,۶۵۹	۲۷,۳۹۳	۱۱	۳۰۱,۳۲۳	گروه×جنس×سن	

ادامه جدول ۶. تحلیل واریانس دو طرفه بین نمرات میانگین مقیاس‌های اینریچ در سه گروه به تفکیک جنس و سن

۰,۳۴۸	۱,۰۶۱	۵۴۵,۶۵۸	۲	۱۰۹۱,۳۱۵	گروه	فعالیت‌های اوقات فراغت
۰,۸۸۲	۰,۰۲۲	۱۱,۳۹۵	۱	۱۱,۳۹۵	جنس	
۱,۰۰۰	۰,۰۴۹	۲۵,۳۷۹	۲۶	۶۵۹,۸۵۰	سن	
۰,۸۲۳	۰,۱۹۵	۱۰۰,۳۵۳	۲	۲۰۰,۷۰۶	گروه×جنس	
۱,۰۰۰	۰,۰۹۴	۴۸,۳۳۳	۲۵	۱۲۰۸,۳۲۱	گروه×سن	
۱,۰۰۰	۰,۰۷۵	۳۸,۴۳۶	۱۶	۶۱۴,۹۷۱	جنس×سن	
۰,۹۹۹	۰,۱۴۳	۷۳,۶۰۶	۱۱	۸۰۹,۶۶۷	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۱۶,۱۵۱*	۱۰۹۵,۳۶۵	۲	۲۱۹۰,۷۳۰	گروه	رابطه جنسی
۰,۷۰۶	۰,۱۴۳	۹,۶۷۵	۱	۹,۶۷۵	جنس	
۰,۹۶۸	۰,۵۳۷	۳۶,۴۲۸	۲۶	۹۴۷,۱۲۳	سن	
۰,۶۹۵	۰,۳۶۵	۲۴,۷۴۳	۲	۴۹,۴۸۶	گروه×جنس	
۰,۵۳۵	۰,۹۵۱	۶۴,۵۰۵	۲۵	۱۶۱۲,۶۱۵	گروه×سن	
۰,۹۹۴	۰,۳۲۵	۲۲,۰۷۴	۱۶	۳۵۳,۱۷۹	جنس×سن	
۰,۶۷۷	۰,۷۶۳	۵۱,۷۳۸	۱۱	۵۶۹,۱۱۳	گروه×جنس×سن	
۰,۰۱۴	۴,۳۷۵	۵۷۰,۰۳۲	۲	۱۱۴۰,۰۶۴	گروه	فرزندان و فرزندپروری
۰,۱۸۴	۱,۷۷۹	۲۳۱,۷۶۳	۱	۲۳۱,۷۶۳	جنس	
۰,۴۷۷	۰,۹۹۵	۱۲۹,۶۲۸	۲۶	۳۳۷,۰۳۳۵	سن	
۰,۸۲۸	۰,۱۸۸	۲۴,۵۴۰	۲	۴۹,۰۸۱	گروه×جنس	
۰,۱۸۸	۱,۲۶۸	۱۶۵,۲۰۸	۲۵	۴۱۳۰,۱۸۸	گروه×سن	
۰,۴۰۱	۱,۰۵۵	۱۳۷,۵۲۱	۱۶	۲۲۰۰,۳۴۲	جنس×سن	
۰,۳۹۰	۱,۰۶۸	۱۳۹,۱۵۲	۱۱	۱۵۳۰,۶۷۰	گروه×جنس×سن	
۰,۰۰۰	۳۱,۴۶۴*	۱۰۵۱,۲۷۵	۲	۲۱۰۲,۵۴۹	گروه	خانواده و دوستان
۰,۲۴۴	۱,۳۶۷	۴۵,۶۷۲	۱	۴۵,۶۷۲	جنس	
۰,۵۲۵	۰,۹۶۰	۳۲,۰۷۱	۲۶	۸۳۳,۸۴۸	سن	
۰,۰۳۳	۳,۴۶۹	۱۱۵,۹۱۸	۲	۲۳۱,۸۳۶	گروه×جنس	
۰,۳۵۱	۱,۰۹۶	۳۶,۶۲۹	۲۵	۹۱۵,۷۲۷	گروه×سن	
۰,۰۰۰	۳۱,۴۶۴*	۱۰۵۱,۲۷۵	۲	۲۱۰۲,۵۴۹	جنس×سن	
۰,۲۴۴	۱,۳۶۷	۴۵,۶۷۲	۱	۴۵,۶۷۲	گروه×جنس×سن	
۰,۰۶۸	۲,۷۲۸	۱۱۰,۴۰۲	۲	۲۲۰,۸۰۴	گروه	نقش‌های مساوات‌طلبی
۰,۰۰۳	۹,۲۳۷	۳۷۳,۷۷۰	۱	۳۷۳,۷۷۰	جنس	
۰,۵۳۵	۰,۹۵۲	۳۸,۵۴۰	۲۶	۱۰۰۲,۰۴۲	سن	
۰,۱۰۷	۲,۲۶۷	۹۱,۷۴۷	۲	۱۸۳,۴۹۳	گروه×جنس	
۰,۱۶۸	۱,۲۹۷	۵۲,۴۶۳	۲۵	۱۳۱۱,۵۸۷	گروه×سن	
۰,۲۹۶	۱,۱۶۹	۴۷,۳۲۱	۱۶	۷۵۷,۱۳۲	جنس×سن	
۰,۹۴۲	۰,۴۲۸	۱۷,۳۳۷	۱۱	۱۹۰,۷۰۴	گروه×جنس×سن	

ادامه جدول ۶. تحلیل واریانس دو طرفه بین نمرات میانگین مقیاس‌های اینریچ در سه گروه به تفکیک جنس و سن

گروه	۵۳۴,۹۹۲	۲	۲۶۷,۴۹۶	۴,۳۵۲	۰,۰۱۴
جهت‌گیری مذهبی					
جنس	۵,۲۰۷	۱	۵,۲۰۷	۰,۰۸۵	۰,۷۷۱
سن	۱۱۰۸,۰۵۷	۲۶	۴۲,۶۱۸	۰,۶۹۳	۰,۸۶۵
گروه×جنس	۱,۴۳۳	۲	۰,۷۱۶	۰,۰۱۲	۰,۹۸۸
گروه×سن	۸۵۷,۲۸۳	۲۵	۳۴,۲۹۱	۰,۵۵۸	۰,۹۵۷
جنس×سن	۳۵۰,۲۶۹	۱۶	۲۱,۸۹۲	۰,۳۵۶	۰,۹۹۰
گروه×جنس×سن	۱۹۶,۹۹۰	۱۱	۱۷,۹۰۸	۰,۲۹۱	۰,۹۸۷

*P<.01

همانطور که جدول ۶ نشان می‌دهد در پرسشنامه اینریچ، بین میانگین نمره‌ی سه گروه به تفکیک گروه‌ها، در مقیاس‌های اوقات فراقت، فرزند پروری، نقش‌های مساوات طلبی و جهت‌گیری مذهبی با احتمال ۹۹٪ اطمینان تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود اما در دیگر مقیاس‌ها در سطح معناداری $P < 0/01$ بین گروه‌ها تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین بین میانگین نمره‌ی سه گروه به تفکیک جنسیت به استثنای مقیاس نقش‌های مساوات طلبی، در هیچ یک از مقیاس‌های دیگر با احتمال ۹۹٪ اطمینان، تفاوت معناداری مشاهده نشد. در مقیاس خانواده و دوستان از تعامل سن و جنس در سطح معناداری $P < 0/01$ بین گروه‌ها تفاوت معنادار مشاهده گردید. کلیه‌ی محاسبات صورت گرفته تا این مرحله نشان از آن بوده‌اند که مقیاس محقق ساخته‌ی توافق سنج پیش از ازدواج شامل چهار خرده مقیاس است و از اعتبار مناسب به لحاظ صوری و سازه‌ای برخوردار می‌باشد. از این رو در ادامه می‌توان به تعیین نقاط برش مقیاس مذکور پرداخت.

با توجه به اینکه از بین شاخص‌های مکان مرکزی، میانه نسبت به میانگین کمترین تأثیر را از کرانه‌های بالا و پایین می‌پذیرد، از این رو، از این شاخص جهت تعیین نقاط برش استفاده شده است. جداول ۴-۹ و ۴-۱۰ میزان میانه، بالاترین و پایین‌ترین نمره در هر مقیاس را برای دو گروه متأهل و متقاضی طلاق نشان می‌دهد.

جدول ۱-۱) مقدار میانه، بالاترین و پایین‌ترین نمره مقیاس‌های توافق سنج پیش از ازدواج در گروه زوجین متأهل

توافق کل	تعلیم و تربیت فرزندان	امورسیاسی اجتماعی	تفاهمات تبادل و احساسات	آیین مراودات و تفریحات
۱۷۶	۱۷۶	۱۷۶	۱۷۶	۱۷۱
۰	۰	۰	۰	۵
۸۸,۵	۳۴	۳۱	۱۵	۱۱
۳۵	۱۶	۱۰	۰	۰
۱۲۷	۴۹	۴۴	۲۵	۲۰

جدول ۱-۲) مقدار میانه، بالاترین و پایین ترین نمره مقیاس های توافق سنج پیش از ازدواج در گروه زوجین متقاضی طلاق

توافق کل	تعلیم و تربیت فرزندان	امورسیاسی اجتماعی	تفاهمات تبادل و احساسات	آیین مراودات و تفریحات	
۴۶	۴۶	۴۶	۴۶	۳۸	تعداد داده های معتبر
۰	۰	۰	۰	۸	تعداد داده های حذف شده
۵۶	۲۶	۱۹	۶,۵	۵	میانه
۱۸	۵	۷	۰	۰	پایین ترین نمره
۸۷	۴۲	۲۸	۱۹	۱۶	بالاترین نمره

پس از محاسبه میانه برای دو گروه مذکور، با مقایسه مقدار میانه برای هر مقیاس در این دو گروه می توان نقاط برش را مطابق جدول ۴-۱۱ گزارش داد. به این صورت که نمرات بالاتر از میانه در گروه زوج های متأهل به معنای میزان توافق خوب، پایین تر از میانه در گروه زوج های متقاضی طلاق به معنای توافق ضعیف و نمرات بین این دو میزان نشان دهنده ی توافق متوسط می باشد. پایین ترین نمره در کلیه مقیاس ها برابر صفر و بالا ترین نمره در مقیاس توافق کل ۱۴۰، آیین مراودات و تفریحات ۵۰، تفاهمات تبادل و احساسات ۴۵، امورسیاسی اجتماعی ۲۵ و تعلیم و تربیت فرزندان ۲۰ تعیین شده اند.

جدول ۱-۳) تعیین نقاط برش مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج

توافق کل	آیین مراودات و تفریحات	تفاهمات تبادل و احساسات	امورسیاسی اجتماعی	تعلیم و تربیت فرزندان	
۸۹-۱۴۰	۳۴-۵۰	۳۱-۴۵	۱۵-۲۵	۱۱-۲۰	توافق بالا
۵۷-۸۸	۲۷-۳۳	۲۰-۳۰	۷-۱۴	۶-۱۰	توافق متوسط
۰-۵۶	۰-۲۶	۰-۱۹	۰-۶	۰-۵	توافق پایین

جدول ۴-۱۲ و ۴-۱۳ دامنه ی نمرات، میانگین و انحراف معیار مقیاس های توافق سنج پیش از ازدواج به تفکیک جنسیت در زنان و مردان را نشان می دهد.

جدول ۱-۴) دامنه ی نمرات، میانگین و انحراف معیار مقیاس های توافق سنج پیش از ازدواج در مردان

توافق کل	تعلیم و تربیت فرزندان	امورسیاسی اجتماعی	تفاهمات تبادل و احساسات	آیین مراودات و تفریحات	
۸۳,۷۶	۳۳,۲۵	۲۸,۴۵	۱۳,۴۲	۹,۳۲	میانگین
۲۱,۵۴	۷,۵۶	۷,۳۷	۶,۱۲	۶,۳۳	انحراف استاندارد
۳۵	۱۷	۱۰	۰	.	پایین ترین نمره
۱۲۷	۴۹	۴۴	۲۵	۲۰	بالاترین نمره

جدول ۱-۵) دامنه‌ی نمرات، میانگین و انحراف معیار مقیاس‌های توافق سنخ پیش از ازدواج در زنان

توافق کل	تعلیم و تربیت فرزندان	امور سیاسی اجتماعی	تفاهمات تبادل و احساسات	آیین مراودات و تفریحات	
۸۱,۶۲	۳۱,۹۰	۲۷,۹۰	۱۲,۷۲	۹,۴۴	میانگین
۲۲,۰۲	۸,۴۱	۷,۴۸	۶,۲۵	۶,۲۲	انحراف استاندارد
۱۸	۵	۷	۰	۰	پایین‌ترین نمره
۱۲۵	۴۸	۴۴	۲۵	۲۰	بالا‌ترین نمره

جدول ۴-۱۲ مربوط به خلاصه‌ای از تبدیل نمرات خام به نمره‌ی Z می‌باشد (که به تفصیل در قسمت پیوست آورده شده است).

جدول ۱-۶) جدول تبدیل نمرات خام به نمرات Z

Z 4	فرزندان تعلیم و تربیت	Z 3	اجتماعی امور سیاسی	Z 2	احساسات تفاهمات تبادل	Z 1	آیین مراودات و تفریحات	Z sum	میانگین کل
1.58675	20	1.81692	25	2.30962	45	2.12503	50	2.77139	140
0.77144	15	0.95591	20	1.52214	40	1.47617	45	2.07342	127
-0.04386	10	0.09491	15	0.73467	35	0.8273	40	1.96603	125
-0.85917	5	-0.7661	10	-0.0528	30	0.17844	35	1.69755	120
-1.67448	0	-1.62711	5	-0.84027	25	-0.47043	30	1.42906	115
		-2.48811	0	-1.62774	20	-1.11929	25	1.16058	110
				-2.4152	15	-1.76816	20	0.8921	105
				-3.20267	10	-2.28725	16	0.62361	100
				-3.99014	5	-2.93611	10	0.35513	95
				-4.77761	0	-3.58497	5	0.08665	90
						-0.23383	0	-0.18184	85
								-0.45032	80
								-0.7188	75
								-0.98729	70
								-1.25577	65
								-1.47056	61
								-1.57795	59
								-2.06122	50
								-2.3297	45
								-2.86667	35
								-4.74605	0

به منظور تعیین متغیر پیش بینی کننده در مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج، از تحلیل رگرسیون استفاده شده است. مطابق جدول (۷) از بین متغیرهای پرسشنامه جمعیت شناسی، تنها سطح تحصیلات و طول دوره نامزدی با نمره توافق کل در دو گروه (۲) و (۳) همبستگی مناسب نشان دادند که وارد رگرسیون شدند.

طول مدت نامزدی	سطح تحصیلات	سن در زمان ازدواج	توافق کل
—	۰/۱۴۷*	-۰/۰۵۱	۰/۲۴۹**
سطح تحصیلات	—	۰/۱۲۷	۰/۲۴۳**
سن در زمان ازدواج	—	—	۰/۰۲۴
توافق کل	—	—	—

*P<.05. **P<.01

مدل	B	Std. Error	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.
1 (مقدار ثابت)	۶۹/۶۰	۳/۳۹			۲۰/۵۲	۰/۰۰۱
طول مدت نامزدی	۳/۷۱	۰/۹۶	۰/۲۵۴		۳/۸۹	۰/۰۰۱
۲ (مقدار ثابت)	۵۳/۴۶	۷/۰۷			۷/۵۶	۰/۰۰۱
طول مدت نامزدی	۳/۳۴	۰/۹۵	۰/۲۲۸		۳/۵۰	۰/۰۰۱
سطح تحصیلات	۳/۸۵	۱/۴۹	۰/۱۶۹		۲/۵۹	۰/۰۱

Dependent Variable: ScaleSum

در تحلیل رگرسیون (جدول ۴-۱۱۳)، طول مدت زمان نامزدی پیش از ازدواج با سطح معناداری ۰/۰۰۱ قابلیت پیشگویی کنندگی داشت و سطح تحصیلات با سطح معناداری بیشتر از ۰/۱ قدرت پیشگویی کنندگی نداشت. از این رو، مدل رگرسیون زیر با سطح معناداری $\rho=0/001$ و $r^2=0/09$ توانست مدل پیشگویی برای مقیاس کل پرسشنامه توافق سنج پیش از ازدواج باشد.

$$\text{ScaleSum} = 69/6 + 0/254 (0/001)$$

بحث

نتایج حاصل از یافته‌های بدست آمده در پژوهش حاضر نشان می‌دهد که پرسشنامه‌ی توافق سنج پیش از ازدواج به لحاظ روایی و پایایی از اعتبار بالایی برخوردار است. جهت محاسبه‌ی اعتبار همگرایی مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج از هر دو روش استفاده از ملاک‌های شناخته شده و استفاده از گروه‌های شناخته شده کمک گرفته شد که هر دو روش مؤید اعتبار همگرایی مناسب برای پرسشنامه‌ی توافق سنج پیش از ازدواج بودند. پرسشنامه‌ی توافق سنج پیش از ازدواج متشکل از ۲۸ عبارت و در قالب چهار مقیاس آیین

مراودات و تفریحات، تفاهمات و تبادل احساسات، امور سیاسی و اجتماعی و تعلیم و تربیت فرزندان تهیه شد. جهت اجرا، از آزمودنی خواسته می‌شود تا میزان توافق خود با نامزد مورد نظرش را دربارهی هر یک از عبارات در یک طیف "در این باره صحبت نکرده‌ایم، توافق خیلی کم، توافق کم، توافق متوسط، توافق زیاد، توافق خیلی زیاد" مشخص کند. به منظور سهولت در خواندن، عبارات و پاسخنامه‌ی آن به صورت جدول تنظیم شده است و مدت زمان اجرای پرسشنامه حدود ۱۰ دقیقه می‌باشد. نمرات بالا به معنای توافق زیاد و نمرات پایین به معنای توافق کم است.

یافته‌های بدست آمده از تحلیل عاملی، مقیاس آیین مراودات و تفریحات با آلفایی برابر با ۰/۸۵ را به عنوان اولین عامل و پس از آن مقیاس تفاهم و تبادل احساسات با آلفایی برابر با ۰/۸۲ را گزارش داده است. مروری بر محتوا و ترتیب سؤالات در مقیاس آیین مراودات و تفریحات نشان داد که سؤالات مربوط به روابط بین فردی و خانوادگی، توافقات تفریحی و در نهایت توافق در نحوه‌ی برگزاری برخی از آیین‌ها و مراسم‌های دینی و فرهنگی و مشارکت در آنها می‌باشند. این در حالی است که در طرح اولیه موارد مذکور در سه مقیاس جداگانه پیش بینی شده بودند. بنظر می‌رسد اهمیت روابط دوستی و فامیلی در رساندن طرفین زوج به توافق، می‌تواند بیشتر از روابط دو نفری عاطفی و احساسی اهمیت داشته باشد؛ بدان معنا که گویی تفرّدگرایی یا جدا بودن به موقع از خویشان و دوستان در فرهنگ ایرانی به مانند غرب (هاوز^{۳۰} و مالینکروت^{۳۱}، ۱۹۹۸) معنای زیادی ندارد و پایبندی و توافق در برخی از آیین‌های فرهنگی مانند چگونگی تنظیم تعاملات با خویشان و دوستان و یا مراسم خواستگاری و دیگر آیین‌های دینی و فرهنگی از اهمیت ویژه‌ای نسبت به رابطه‌ی دونفره‌ی آنان برخوردار هستند. در واقع احتمالاً در فرهنگ ایرانی، آنچه که پی‌های اصلی‌تر توافق در زندگی را بنا می‌کنند، کیفیت عوامل مربوط به لایه‌های خارجی‌تر هسته‌ی یک رابطه‌ی دو نفری است و تعاملات برون‌گرایانه بیشتر از کیفیت درون‌گرایانه‌ی بین زوجین اهمیت دارد. پیش از این نیز مقالات داخلی و خارجی متعددی نیز که در جستجوی شناخت عوامل بیرونی تأثیرگذار در روابط بین دونفر انتشار یافته بودند نیز بر این نکته تأکید کردند که داشتن سطوح سیستم حمایتی از طرف خانواده‌ها و دوستان زوجین، می‌تواند در ماندگاری و رضایتمندی بیشتر روابط آنها اثرگذار باشد. تأکید به دست آمده بر روی توافق طرفین ازدواج در مورد خانواده‌ها با پژوهش‌های کیت^{۳۲}، لوین^{۳۳} و ریچموند^{۳۴} (۲۰۰۲)، نصر اصفهانی، بهجتی و فاتحی زاده (۱۳۸۳)، رستمی و همکاران (۱۳۸۳)، تمیمی (۱۳۸۳) و جعفر طباطبایی و همکاران (۱۳۸۳) در مورد اهمیت نقش خانواده‌ها در زندگی مشترک همخوانی دارد. یافته‌ی بدست آمده در پژوهش حاضر در رابطه با اهمیت اوقات فراغت در توافق بیشتر در زندگی در ایران به نوعی مشابه با نتایج بدست آمده در پژوهش ویلیامز و همکاران (۱۹۹۹) است. در آنجا نیز شرکت کنندگان مهمترین عوامل در ماندگاری ازدواج خود را، گذران وقت بیشتر با همسر ذکر کرده بودند؛ هر چند که منظور آنان از گذران وقت با یکدیگر بیش از داشتن توافق در گذران اوقات فراغت و روابط فامیلی بوده است. کیت و همکاران (۲۰۰۲) و اسمیت^{۳۵} و همکارانش (۲۰۰۸) نیز گزارش داده بودند که بین فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت و عملکرد خانواده و کیفیت برقراری رابطه در خانواده ارتباط مثبت معناداری وجود دارد. برخی مطالعات دیگر نیز به مؤثر بودن جنبه‌های گوناگون فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت در پیش‌بینی چگونگی و میزان برقراری رابطه در خانواده تأکید دارند (بندورف^{۳۶} و شر^{۳۷}، ۱۹۹۴؛ هاف^{۳۸} و همکاران، ۲۰۰۳ و کوقات^{۳۹} ۱۹۹۷ به نقل از اسمیت و همکاران، ۲۰۰۸).

³⁰ Haws, W.A.

³¹ Mallinckrodt, B.

³² Cate, M.R.

³³ Levin, L.A.

³⁴ Richmond, L.S.

³⁵ Smit, K. M.

³⁶ Bendoroff

همانگونه که پیش از این اشاره شد دومین عامل در توافق زوجین مربوط به مقیاس تفاهم و تبادل احساسات است. اگرچه قصد اکثر افراد برای ازدواج یافتن بستری است برای تبادل احساسات رمانتیک و تولید مثل، و داشتن توافق در این رابطه به نوعی بدیهی است، اما با نگاهی به ساختار عبارات گنجانده شده در این مقیاس مانند: "میزان موفقیت در درک احساسات و احتیاجات یکدیگر"، "رفع موانع موجود در ابراز احساسات"، "نحوه‌ی ابراز احساسات در هنگام دلخوری‌ها"، "راهکارهای حل تعارض بین شما"، "کیفیت و چگونگی برقراری هرگونه رابطه‌ی جنسی" و یا "نحوه‌ی جلوگیری از بارداری" همگی، در کنار بار احساسی و عاطفی خود، به گونه‌ای اذعان می‌دارند که برای رسیدن به آن احساسات نیاز به مجموعه‌ای از مهارت‌های ارتباطی است که راه را برای تبادل احساسات عاطفی و شفافیت آن باز نماید. این نکته زمانی خود را برجسته می‌کند که اکثر زوج‌هایی که برای حل مشکلات خود به کلینیک‌های روانشناسی مراجعه می‌کنند از احساس تنهایی و درک نشدن در زندگی مشترک شکایت می‌کنند و غالباً با دریافت آموزش‌هایی در زمینه مهارت‌های کلامی و غیر کلامی ارتباطی، به رضایتمندی بیشتر در زندگی مشترک خواهند رسید (تیرگری، ۱۳۸۳)؛ عاملی که شاید در فرآیند تبدیل عشق پرشور در زوجین جوان به عشق رفاقتی و مسئولانه تأثیرگذار باشد. این یافته می‌تواند تکمیل‌کننده‌ی مطالعاتی باشد که تا کنون در زمینه تأثیر عشق در ماندگاری روابط زناشویی ارائه گردیده‌اند.

خرده مقیاس سوم در مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج، مربوط به توافق در امور سیاسی اجتماعی با آلفایی برابر با ۰/۷۷ است. این موضوع که توافق داشتن در مورد موضوعات سیاسی و فعالیت‌های اجتماعی به عنوان پوسته‌ی خارجی‌تر عوامل برون‌گرایانه روابط بین فردی، می‌تواند نقش معناداری در آینده‌ی روابط زناشویی افراد داشته باشد، می‌تواند ناشی از عوامل فرهنگی در ایران باشد و مطالعات اجتماعی بیشتری را طلب می‌کند. نتایج پژوهش حاضر این عامل را به عنوان یکی از پایه‌های اصلی از چهار پایه‌ی داشتن توافق بیشتر در زندگی مشترک برای حفظ تعادل خود معرفی کرده است. مطالعات سبب‌شناسی علل طلاق در دیگر ممالک نیز به وجود رابطه بین تغییرات در نگرش سیاسی - اجتماعی جوامع در ماندگاری ازدواج‌ها اذعان داشته‌اند. به اعتقاد آمبرت^{۴۰} (۲۰۰۹) روند افزایشی آمار طلاق در غرب از قرن ۱۹ به بعد می‌تواند ناشی از روند سکولاریزاسیون به معنی عقلانیت دنیوی (در مقابل عقلانیت معنوی)، آزادی در هنجارهای مربوط به انتخاب‌های فردی و کاهش تأثیرات مذهب در جوامع باشد. به گونه‌ای که امروزه نگرش به ازدواج به عنوان میثاق و عهدی برای نزدیکی به خدا جایش را به یک انتخاب و تصمیم شخصی برای زندگی آتی داده است (چرلین^{۴۱}، ۲۰۰۴). حرکتی که به سوی ارزش‌های آزادی‌خواهی (لیبرالیسم) که در حدود دو دهه‌ی قبل در جوامع گوناگون آغاز شد و تأکید بیشتری بر روی حقوق افراد به جای وظایف آنها دارد. در زمانیکه نگرش فردگرایانه با تفکر لذت‌گرایی، به ویژه لذت‌های جنسی و روحی، همبودی پیدا می‌کند و در جایی که افراد به شاد بودن و کمال رضایت در سطح اجتماع تشویق می‌شوند، چنین نگرشی می‌تواند اثر خود را در ذهنیت همسران در مورد ازدواجشان نیز بگذارد. تحت این شرایط افراد کمتر به ازدواج به عنوان پذیرش مسئولیت دوجانبه نگاه می‌کنند و بیشتر به فکر کسب لذت شخصی هستند و در صورت برآورده نشدن نیازشان توسط همسران، با تعجیل بیشتری در پی پایان دادن به آن رابطه و پیدا کردن فردی دیگر برای برآورده کردن آن نیازها خواهند بود. علاوه بر تأثیر حرکت تفکرات سیاسی و اجتماعی به سوی فردگرایی و اثر آن در روابط بین فردی زوج‌ها، پیروی فکری از گروه‌های سیاسی و اثر آن بر روند هنجارهای ارتباطی و توافق‌های مرتبط با ازدواج، توسط برخی مطالعات مورد بررسی قرار گرفته است. به عنوان مثال افراد و

³⁷ Scherer

³⁸ Huff

³⁹ Kugath

⁴⁰ Ambert, A.M.

⁴¹ Cherlin, A.J.

خانواده‌هایی که طرفدار نگرش جمهوری‌خواهی هستند به دلیل داشتن نگرش‌های مذهبی بیشتر نسبت به طرفداران دموکرات‌ها، مخالف بیشتری با داشتن روابط جنسی قبل از ازدواج دارند و ترجیح می‌دهند همسر خود را از افرادی انتخاب کنند که تجربه روابط نزدیک پیش از ازدواج ندارند. در تحقیقی که ساکالی-اگارلو^{۴۲} و گلیک^{۴۳} (۲۰۰۹) در ترکیه انجام دادند، دریافتند مردانی که سن بالاتری دارند و نگرش سیاسی محافظه‌کار دارند ترجیح می‌دهند دختران باکره را برای ازدواج انتخاب کنند. از آنجایی که به نظر می‌رسد نگرش‌های سیاسی و در کنار آن مذهبی در زندگی عادی مردم ایران نقش به‌سزایی دارد، بررسی تأثیر مستقیم سیاست در انتخاب‌های فردی همانند ازدواج راه را برای پژوهش‌های علمی بیشتر باز می‌نماید.

آخرین خرده‌مقیاس تعیین شده در ساخت مقیاس توافق‌سنج پیش از ازدواج، مربوط به توافق در تعلیم و تربیت فرزندان با آلفایی برابر با ۰/۹۱ می‌باشد. این مقیاس در مورد توافق در سبک و سیاق زوجین در مورد انتقال اطلاعات و ارزش‌های اجتماعی و آموزه‌های تربیتی به فرزندان است. با وجود آنکه دیده شده است که بسیاری از جوانان در رویاپردازی‌های خود در مورد زندگی مشترک آینده‌ی خود، به داشتن فرزند و ارتباط با آن فکر کرده‌اند، اما به لزوم صحبت در مورد آن و زمان آمادگی مشترک برای پذیرش کودک در زمان انتخاب همسر توجهی ندارند. در جامعه‌ی امروز ایران که بانوان به اشتغال و ادامه‌ی تحصیل رو آورده‌اند، زمان بارداری برایشان از اهمیت بیشتری برخوردار است. زنان امروز ایران در برزخ بین سنت و تجددگرایی بسر می‌برند. ازسویی سیاست رسمی کشور بر پایه‌ی دین سالاری، تقویت مذهب و ارزش‌های سنتی و در رأس آن نظام ارزشی پدرسالار استوار است، از سویی دیگر تظاهرات زنان در روز جهانی زن در اسفند ماه ۱۳۵۷ و ایجاد تشکل‌های رسمی برای دفاع از حقوق زنان، موجب ترغیب آنان در حرکت به سوی تجددگرایی و تفکر فردگرا و سکولار شده است (درویش‌پور، ۱۳۸۶). تصویب قوانین و تبصره‌هایی در رابطه با افزایش سهمیه‌ی زنان در ورود به دانشگاه‌ها و رشته‌های خاص، حمایت از زنان شاغل و پذیرش فرهنگی جامعه در مورد زنان شاغل و تحصیل کرده باعث شده است تا زنان به تدریج از نقش سنتی خود خارج شوند. ناصحی (۱۹۹۳) در تحقیقی در باره وضعیت اشتغال زنان امروز در ایران گزارش می‌دهد که ۶۰ درصد زنان ایران، خواهان اشتغال در خارج از خانه هستند و هرچه سطح تحصیلات زنان بالاتر باشد، گرایش آنها نیز به کار در خارج از محیط خانه بیشتر می‌شود. ۹۸ درصد زنان ایرانی، مسؤولیت‌هایی را که در خانه برعهده دارند، مهمترین مانع برسرراه اشتغال خود ذکر می‌کنند. ۴۵ درصد از زنان شاغل ایرانی به علت عدم امکان مراقبت و رسیدگی به فرزندان مایل به افزایش فرزندان خود نیستند و ۳۵ درصد از این زنان معتقدند اشتغال زن، یکی از ابزارهای مهم برای کنترل جمعیت می‌باشد (به نقل از مقدم ۱۹۹۵). از طرف دیگر، با تغییر شیوه‌های همسرآیی در ایران امروز نسبت به گذشته، این احتمال بیشتر می‌شود که زوجین نگرش و شیوه‌های متفاوت‌تری نسبت به موضوعات مربوط به فرزند پروری و تنفیذ نقش جنسی به فرزندان خود در روند رشدی آنها داشته باشند. پژوهش‌های صورت گرفته در رابطه با عوامل مؤثر در رضایت و یا عدم رضایت از ازدواج در ایران به اثر کیفیت نگرش و تفاهم در شیوه‌ی تربیتی فرزندان اشاره نموده‌اند (رستمی و همکاران ۱۳۸۳، گودرزی و محمودی ۱۳۷۹، اعتمادی ۱۳۸۳). نتایج پژوهش رستمی (۱۳۸۳) به این نکته اشاره می‌کند که شباهت زوج‌های عادی در نگرش به خانواده‌گرایی و نگرش به آموزش فرزندان بیش از شباهت زوج‌های متقاضی طلاق است. اخیراً هم آزمودنی‌های شرکت کننده در تحقیق پاپ^{۴۴} و کیومینگر^{۴۵} و

⁴² Sakalli-Ugurlu, N.

⁴³ Glick, P.

⁴⁴ Papp, L.M.

⁴⁵ Cummings, E. M.

جوک موری^{۴۶} (۲۰۰۹) که اکثر قریب به اتفاق آنها دارای فرزند بودند تفاهم در موضوعات مربوط به فرزندان و شیوهی فرزند پروری را از اولویت‌های اصلی نارضایتی در ازدواج و اختلافات زناشویی عنوان نموده بودند.

یکی دیگر از موضوعاتی که توسط محققین طرح در طرح اولیه سؤالات مدنظر قرار گرفت، توافق در امور اقتصادی بود و سؤالاتی نیز برای آن تنظیم شده بود، ولی در مرحله‌ی مربوط به تعیین روایی محتوایی پرسشنامه توسط اساتید، سؤالات مذکور نتوانستند نمره کافی را به خود اختصاص دهند و حذف گردیدند. پاپ و همکارانش (۲۰۰۹) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیده بودند که با وجود آنکه شاید در نگاه اول شکایت از مسائل اقتصادی بین زوجین به عنوان یکی از عوامل اختلاف بین آنان باشد با این حال بحث در مورد مسائل اقتصادی بهانه‌ای است برای کمتر صحبت کردن در مورد مسائل شخصی تر بین زوجین.

بطور کلی نتایج حاصل از همبستگی‌های خرده مقیاس‌های توافق‌سنج پیش از ازدواج با یکدیگر و با مقیاس کل، نشان از همبستگی بالا بین آنها دارد. این یافته به همراه نتایج ضرایب آلفا برای هر یک از خرده مقیاس‌ها و مقیاس کل، نشان دادند که پرسشنامه‌ی توافق‌سنج پیش از ازدواج از پایایی بالا و همسانی درونی کافی برخوردار است. نتایج حاصل از همبستگی بین دو پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ و توافق‌سنج پیش از ازدواج در سه گروه نشان داد که نمره‌ی کل در پرسشنامه‌ی توافق‌سنج پیش از ازدواج با نمره‌ی کل اینریچ همبستگی دارد. همچنین نمره‌ی کل مقیاس توافق‌سنج پیش از ازدواج و تمامی خرده مقیاس‌های آن با نمره خرده مقیاس رضایت زناشویی همبستگی مثبت دارد. به اعتقاد اولسون و همکاران (۱۹۸۲) خرده مقیاس رضایت زناشویی یک رضایت کلی از ازدواج را با در نظر گرفتن دیگر ابعاد پرسشنامه‌ی اینریچ، نشان می‌دهد. همبستگی‌های بسیار بالا بین خرده مقیاس‌های آیین مرادوات و تفریحات و تفاهم و تبادل احساسات با مقیاس توافق‌سنج کل و همچنین همبستگی بالای آنها با مقیاس کل اینریچ و رضایت زناشویی به طور مشخص به اهمیت این دو عامل در زندگی مشترک زوجین اشاره دارد.

نمره‌ی کل توافق‌سنج پیش از ازدواج و خرده مقیاس‌های آن با تمام مقیاس‌های اینریچ به جز نقش‌های مساوات طلبی همبستگی نشان دادند. اشاره به این نکته مهم است که هیچ یک از سؤالات مربوط به پرسشنامه‌ی توافق‌سنج پیش از ازدواج به ارزیابی میزان برابری نقش‌ها اشاره‌ای نداشتند، چراکه سؤالات مربوط به توافق در مساوات نقش زوجین در مرحله‌ی اعتبار محتوایی توسط اساتید نمره‌ی اعتباری کافی را بدست نیاوردند و حذف شدند. فلملی^{۴۷} (۱۹۹۴)، پیلر^{۴۸} و همکاران (۲۰۰۸) و هاتفیلد^{۴۹}، پیلرمر^{۵۰} اوبرین^{۵۱} و لی^{۵۲} (۲۰۰۷) در پژوهش‌های خود به این نتیجه می‌رسند که داشتن نقش‌های مساوی نمی‌تواند معیار مناسبی برای ماندگاری ازدواج باشد. به اعتقاد هاتفیلد زمانیکه دونفر در یک رابطه‌ی صمیمی و نزدیک هستند و به یکدیگر تعهد دارند کمتر به تساوی نقش‌ها اهمیت می‌دهند اما در زمان پیدایش مشکل، طرفین در این مورد مشکل پیدا می‌کنند.

تزنگ^{۵۳} و میر^{۵۴} (۱۹۹۵) در تحقیقی مشترک گزارش دادند که داشتن سطح متوسطی از تحصیلات می‌تواند در ماندگاری بیشتر ازدواج اثرگذار باشد. بومپاس^{۵۵} کاسترول^{۵۶} و سویت^{۵۷} (۱۹۹۱) نیز به وجود رابطه‌ی مثبت بین سطح تحصیلات خانم‌ها و پایدار ماندن

⁴⁶ Goeke-Morey, M.C.

⁴⁷ Felmlee, D.H.

⁴⁸ Pillemer, J. T.

⁴⁹ Hatfield, E.

⁵⁰ Pillermer, J. T.

⁵¹ O'Brien, M. U.

⁵² Le, Y.

⁵³ Tzeng, J. M.

⁵⁴ Mare, R. D.

⁵⁵ Bumpaqs, L. I.

⁵⁶ Castro Martin, T.

ازدواج اشاره کرده‌اند. نتایج حاصل از وجود همبستگی بین متغیرهای جمعیت شناختی سطح تحصیلات، سن در زمان ازدواج و طول مدت نامزدی و یا آشنایی پیش از ازدواج با توافق کل در دو گروه زوج‌های متأهل و متقاضی طلاق در پژوهش حاضر نیز همبستگی مثبت معنادار نسبی را نشان می‌دهد. به این معنا که سن بیشتر و داشتن تحصیلات بیشتر در ازدواج احتمالاً فرصت‌های بیشتری را به لحاظ یادگیری برخی از مهارت‌های ارتباطی مفید برای افراد در محیط‌های آموزشی مهیا کرده است (کلارک^{۵۸} و کرومپتون^{۵۹}، ۲۰۰۶). آمبرت (۲۰۰۹) نیز در مقالات خود در مورد بررسی علل طلاق، عامل ازدواج در سن پایین را به عنوان عامل مؤثر در گرایش به طلاق در نظر گرفته‌اند. چراکه آنان بر این باورند که افراد کم سن از پختگی کافی برای حل مشکلات مربوط به روابط بین فردی در ازدواج برخوردار نمی‌باشند. همچنین این احتمال وجود دارد که شخصیت زوج‌های جوان در سنین پایین از ثبات کافی برخوردار نباشد و بنابراین نیازهای آنان به تدریج تغییر کند. عدم وجود رابطه بین سن در زمان ازدواج و میزان توافق در ازدواج در پژوهش حاضر می‌تواند ریشه‌های فرهنگی داشته باشد. همانگونه که پیش از این در بحث مربوط به مقیاس آیین مراودات و و تفریحات نیز ذکر شد در فرهنگ ایرانی رابطه‌ی افراد متأهل در سنین پایین تا سال‌ها پس از ازدواج توسط بزرگترها مورد حمایت و مراقبت قرار می‌گرفت و شاید سن پایین ازدواج عامل جدی در گرایش به طلاق نباشد.

بررسی‌های بدست آمده از تحلیل رگرسیون پرسشنامه جمعیت شناسی و مقیاس توافق سنج پیش از ازدواج، یک مدل پیشگویی را ارائه داد. مطابق مدل رگرسیون از بین متغیرهای سطح تحصیلات و طول مدت نامزدی، طول مدت نامزدی تنها متغیر زمینه‌ای بود که رابطه‌ی مستقیم با توافق کل را نشان داد بدین معنا که هرچه طول مدت آشنایی بیشتر باشد احتمالاً طرفین به شناخت و توافق کلی بیشتری می‌رسند. این یافته همسو با نگرشی است که پیش از این در مدل فرآیند بین فردی به آن اشاره شد. در مدل فرآیند بین فردی علاوه بر آنکه به تأثیر وجود شباهت‌های اجتماعی، شباهت در نگرش‌ها و عوامل آمارگونه‌ی دیگر که احتمالاً در رشد رابطه به خصوص در شروع آن نقش دارند اشاره دارد، این فرض را نیز در نظر می‌گیرد که وجود تعاملات واقعی در طول رابطه از اهمیت ویژه‌ای در شکل‌گیری الگوی رشد در ازدواج و تعهد برخوردار است. از این رو مدل فرآیند بین فردی توجه مثبت بسیاری از محققین را به سبب درک کامل آن از روابط، به خود اختصاص داده است (کیت و همکاران، ۲۰۰۲). در این راستا برخی از یافته‌های استخراج شده از تحقیقات اولیه در مورد داشتن روابط پیش از ازدواج اظهار کرده بودند که طول مدت روابط پیش از ازدواج و مدت زمانیکه زوجین با یکدیگر نامزد هستند به گونه‌ای مثبت بر ماندگاری روابط بعد از ازدواج آنها اثر می‌گذارد (برگسو والین، ۱۹۵۳؛ به نقل از کیت و همکاران، ۲۰۰۲). در ایران نیز احمدی و همکاران (۱۳۸۳) بین مؤلفه‌های آشنایی قبلی زوجین، روابط صمیمی در دوران نامزدی، روابط صمیمی بین خانواده‌ها با میزان رضایت زناشویی ارتباط معنادار پیدا کردند. توجه به این نکته در اینجا حائز اهمیت می‌باشد که آنچه که در ایران دوران نامزدی و یا دوستی خوانده می‌شود به لحظ کیفی با آنچه که در غرب تحت عنوان هم‌خانگی مطرح می‌شود متفاوت است. اکثر مطالعات صورت پذیرفته در غرب هم‌خانگی را به عنوان یک عامل خطر ساز در طلاق معرفی کرده‌اند (استنلی و همکاران ۲۰۰۴؛ فاستر^{۶۰} و تنفر^{۶۱} ۱۹۹۶ و آمبرت ۲۰۰۹). آنان بر این باور هستند که در روابط هم‌خانگی میزان تعهد، میزان درآمد، باور مذهبی، تلاش برای نگه‌داشتن رابطه و پیدا کردن راه‌حل‌های حل مسائل بین فردی که همگی از عوامل تأثیر گذار در ماندگاری ازدواج است، پایین می‌باشد. از آنجایی که وارد شدن و یا خارج شدن از روابط هم‌خانگی راحت‌تر است افراد در هنگام

⁵⁷ Sweet, J. A.

⁵⁸ Clark, W.

⁵⁹ Crompton, S.

⁶⁰ Foste, R.

⁶¹ Tanfer, K.

انتخاب، کمتر به معیارهای شخصی خود برای ازدواج توجه می‌کنند اما پس از ازدواج با مشکل مواجه می‌شوند. با این حال مطالعات نشان داده‌اند هم‌خانگی کوتاه مدت که منتهی به ازدواج شود از ماندگاری بیشتری برخوردار است (آمبرت ۲۰۰۹). بنظر می‌رسد داشتن روابط پیش از ازدواج به منظور شناخت و آشنایی بیشتر طرفین از یکدیگر در جهت انتخاب همسر می‌تواند تاحدودی پیشگوکننده‌ی مناسبی برای توافق بیشتر در ازدواج باشد.

پرسشنامه‌ی توافق سنج پیش از ازدواج با اعتبار و پایایی بالا و همخوان با مطالعات علمی صورت پذیرفته در ایران و خارج از ایران در طرح حاضر تهیه و تنظیم شده است. این ابزار که جای خالی آن در پژوهش‌های مرتبط با همسرگزینی در ایران مشهود بود، می‌تواند به عنوان ابزار کمکی در اختیار مشاوران در امر ازدواج قرارگیرد و آنان را در راهنمایی بیشتر مراجعین یاری نماید. این ابزار پیش از آنکه وسیله‌ای برای پیش بینی دقیق موفقیت در ازدواج باشد، می‌تواند به عنوان راهنمایی برای زوجین جوان باشد تا در حیطه‌هایی که لازم است به آنها توجه کنند آگاهی یابند. پیشنهاد می‌شود، با توجه به اختلاف میانگین‌های بدست آمده بین گروه زوج‌های متأهل و متقاضی طلاق در این پژوهش، این ابزار می‌تواند به عنوان یک ابزار تشخیصی به مشاوران کمک کند تا با اجرای آن بر روی زوجینی که برای رفع مشکلاتشان مراجعه کرده‌اند، به بررسی مقوله‌هایی که در زندگی باعث عدم توافق در بین آنان شده است بپردازند و تاحدودی نیز جهت حرکت آنها به سمت طلاق و یا ماندگاری در زندگی مشترک را پیش بینی نمایند. بدین ترتیب مشاوران می‌توانند به کمک این ابزار، تمرکز اصلی درمان خود را بر روی رفع مشکلات مربوط به هر یک از چهارپایه‌ی اصلی در حفظ تعادل زندگی مشترک، قرار دهند.

منابع:

- احمدی، خدابخش؛ فتحی آشتیانی، علی؛ عرب‌نیا، علیرضا (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین تقیدات مذهبی و سازگاری زناشویی. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
- احمدی، خدابخش؛ فتحی آشتیانی، علی؛ نوایی نژاد، شکوه (۱۳۸۳). بررسی عوامل زمینه‌ای فردی و ارتباطی دوجانبه‌ای مؤثر بر سازگاری زناشویی. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
- اعتمادی، عذرا (۱۳۸۳). بررسی علل ناسازگاری زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان در سال ۱۳۸۰-۱۳۸۱. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
- تیممی، حمید (۱۳۸۵). بررسی عوامل روانی اجتماعی مؤثر بر طلاق در شهر اهواز. *دومین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
- تیرگری، عبدالحکیم (۱۳۸۳). هوش هیجانی و سلامت روان: رویکردها، راهبردها و برنامه‌های پیشگیری در به‌سازی زندگی زناشویی. *رفاه اجتماعی*. (۳) ۱۴، ۹۷-۱۱۴.
- جعفرطباطبایی، سمانه السادات؛ جعفر طباطبایی، تکتم السادات (۱۳۸۳). بررسی عوامل مؤثر بر طلاق. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
- حیدری، محمود؛ مظاهری، محمد علی؛ پوراعتماد، حمیدرضا (۱۳۸۳). رابطه‌ی باورهای ارتباطی با احساسات مثبت نسبت به همسر. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
- حیدری، محمود؛ مظاهری، محمد علی؛ پوراعتماد، حمیدرضا (۱۳۸۳). ساخت و هنجاریابی پرسشنامه‌ی رغبت سنج پیش از ازدواج، نسخه‌ی دانشجویی (پرساد). *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.

رستمی، مسعود؛ شکرکن، حسین؛ عطاری، یوسف علی (۱۳۸۳). مقایسه‌ی شباهت ارزش‌ها و نگرش‌ها در زوج‌های عادی و متقاضی طلاق شهر اهواز. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*.
دانش، آذر؛ نجاریان، مریم (۱۳۸۳). بررسی رابطه‌ی رضایت زناشویی با رضایت از روابط جنسی زوجین. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*

درگاه، یکتا (۱۳۸۵). نوزده درصد ازدواج‌ها در استان تهران منجر به طلاق شد. روزنامه حمایت، شماره: ۸۵۱
درویش‌پور، مهرداد (۱۳۸۶). زن ایرانی در برزخ سنت و مدرنیته. برگرفته در ۳ دی ۱۳۸۸ از:
<http://www.feministschool.com/spip.php?article237>.

سالنامه آماری کشور ۱۳۵۸. تاریخ انتشار آذر ۱۳۸۶، تهران. چاپ خجسته.
شیعه نیوز (۱۳۸۸). رتبه تهران در آمار طلاق؟. تاریخ انتشار ۳ آبان ۱۳۸۸. برگرفته در ۲۰ آبان ۱۳۸۸ از:
<http://www.shia-news.com/fa/pages/?cid=14885>.

گودرزی، منوچهر غلامحسین؛ محمود، محمودی (۱۳۷۹). تعیین علل طلاق و بررسی اثرات حذف علل طلاق بر طول مدت ازدواج در شهر تهران در سال ۱۳۸۷. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده بهداشت.
نصر اصفهانی، احمدرضا؛ بهجتی اردکانی، فاطمه، فاتحی‌زاده، مریم. (۱۳۸۳). بررسی تأثیر فرهنگ در پایین بودن آمار طلاق در شهرهای یزد، اردکان و میبد. *نخستین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران*

Ambert, A.M. (2009). *Divorce: Facts, Causes And Consequences*. The Vanier Institute of the Family. York University. Retrived 25 desember, 2009 from:
http://www.vifamily.ca/library/cft/divorce_09.pdf.

Bruhn, M., Hill, R. (2004). Designing a premarital counseling program. *The Family Journal*. 12, 389-381.

Bumpaq, L. I., Castro Martin, T., & Sweet, J. A. (1991). The impact of family background and early marital factors of marital disruption. *Journal of Family Issues*, 21 (1), 22-42.

Cate, R.M., Levin, L.A., & Richmond, L.S. (2002). Premarital relationship stability: A review of recent research. *Journal of social and Personal Relationship*. 19(2), 261-284.

Cherlin, A. J. 2004. The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66, 848-861.

Clark, W., & Crompton, S. (2006). Till death do us part? The risk of first and second marriage dissolution. *Canadian Social Trends*, 11.

Felmlee. D. h. (1994). Who's on top? Power in romantic relationships. *Sex roles*, 31, 275-295.

Foste, R., & Tanfer, K. (1996). Sexual exclsiveity among dating, cohabiting, and married woman. *Journal of Marriage and the Family*. 58, 33-47.

Hatfield, E., Pillermer, J. T., O'Brien, M. U., & Le, Y. (2008). The endurance of love: Pasionate and companionate love in newlywed and long-term marriages. *Interpersona Journal*. 2(1), 35-64.

Haws, W.A., & Mallinckrodt, B. (1998). Separation-individuation from family of origin and marital adjustment of recently married couples. *The American Journal of Family Therapy*. 26, (4), 293 – 306.

- Headton, T.B. (2002). Factors contributing to increasing marital stability in the United States. *Journal of Family Issues*. 23, 392-409.
- Hohmann-Marriott, B.E. (2006). Shared Beliefs and the union stability of married and cohabiting couples. *Journal of marriage and Family*. 67 (4), 1015-1028.
- Holmes, T., & Rahe, R. (1967). Holmes and Rahe stress scale. Retrieved Desember 12, 2009, from http://en.wikipedia.org/wiki/Holmes_and_Rahe_stress_scale.
- Larson, J.H., Newell, K., Topham, G., & Nichols, S. (2002). A review of three comprehensive premarital assessment questionnaires. *Journal of Marital and Family Therapy*. 28, 233-249.
- Meyers, S.M. (2006). Religious Homogamy and Marital Quality: Historical and generational patterns, 1980-1997. *Journal of marriage and Family*. 68 (2), 292-304.
- Moghadam, V.M (1995). Women's Employment Issues in Contemporary Iran: Problems and Prospects in the 1990s. *In Iranian Studies*. 28 (4), 175-202.
- Olson, D.H., & Olson, A. (2000). PREPARE/ENRICH Program:Version 2000. Retrieved Desember 12, 2009, from: <http://www.thrivingcouplesthivingkids.syr.edu/Pdfs/0PREPARE%20ENRICH%20Lesson%20and%20Handouts.pdf>.
- Papp, L. M., Cummings, E. M., & Goeke-Morey, M.C. (2009). For richer, for poorer: money as a topic of marital conflict in the home. *Family Relations*. 58(1), 91-103.
- Pillemer, J. T., Hatfield, E., Sprecher, S. (2008). The importance of fairness and equity for the marital satisfaction of older women. Retrieved march 5, 2009, from <http://www.elainehatfield.com/110.pdf>.
- Sakalli-Ugurlu, N., & Glick, P. (2003). Ambivalent Sexism and Attitudes toward Women Who Engage in Premarital Sex in Turkey. *Journal of sex research*. 40. Retrieved 24 desember 2009 from: www.questia.com.
- Stanley, S. (2001). Making case for premarital education. *Family Relations*. 50, 272-280.
- Tzeng, J. M., & Mare, R. D. (1995). Labor market and socioeconomic effects on marital stability. *Social Science Research*, 24(4), 329-351.